

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru: 7506R029

Název bakalářské práce:

PROJEKT A REALIZACE MANUÁLU PRO RODIČE DÍTĚTE OHROŽENÉHO
SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝMI JEVY

DESIGN AND REALIZATION OF MANUAL FOR PARENTS OF YOUTH AT RISK

Autor:

Irena Kubátová

Míru 112

407 11 Děčín XXXII

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: PaedDr. Jaroslav Žejdl

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
78	0	4	5	20	1 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30. 4. 2007

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:
Adresa:

Irena Kubátová
Míru 112, 407 11 Děčín XXXII

Studijní program:
Studijní obor:
Kód oboru:

Speciální pedagogika
Speciální pedagogika pro vychovatele
7506R029

Název práce:

PROJEKT A REALIZACE MANUÁLU PRO
RODIČE DÍTĚTE OHROŽENÉHO SOCIÁLNĚ
PATOLOGICKÝMI JEVY

Název práce v angličtině:

DESIGN AND REALIZATION OF MANUAL FOR
PARENTS OF YOUTH AT RISK

Vedoucí práce:

PaedDr. Jaroslav Žejdl

Termín odevzdání práce:

30. 04. 2007

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Irena Kubátová

Datum: 28. 01. 2006

Podpis studenta:

Cíl práce:

Zhotovení a vydání populárně odborného manuálu pro rodiče dětí umístěných ve výchovném ústavu, dětském domově se školou kde pracují, případně navštěvujících středisko výchovné péče při našem zařízení, který bude obsahovat praktické rady k ovlivňování chování ohrožených sourozenců sociálně patologickými jevy, možnosti vyhledávání odborné pomoci a některé postupy rodičovské pedagogiky.

Základní literatura:

FONTANA, D. *Psychologie ve školské praxi*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003.
ISBN 80-7178-626-8.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000.
ISBN 80-7178-303-X.

PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly z etopedie 1. díl*. 1.vyd. Liberec: 2003.
ISBN 80-7083-750-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémových dětí a mládeže*. 1. vyd. Liberec: 2000.
ISBN 80-7083-378-5.

Prohlášení

Byl (a) jsem seznámen (a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom (a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval (a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30. 4. 2007

Podpis:

Děkuji panu PaedDr. Jaroslavu Žejdlovi za odborné vedení mé bakalářské práce. Též děkuji kolegovi Mgr. Alešovi Hambálkovi za pomoc při kompletaci mé práce.

Název bakalářské práce: Projekt a realizace manuálu pro rodiče dítěte ohroženého sociálně patologickými jevy

Název bakalářské práce: Design and realization of manual for parents of youth at risk

Jméno a příjmení autora: Irena Kubátová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2007

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Jaroslav Žejdl

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala problematikou dětí ohrožených sociálně patologickými jevy a věnovala se pomoci rodičům jak ohrožené dítě ovlivňovat. Vycházela ze statistických údajů získaných ze zdrojů MŠMT (ÚIV) byla doplněna sběrem statistických dat od jednotlivých diagnostických ústavů a výchovných zařízení. Jejím cílem bylo praktické zhotovení manuálu pro rodiče, které mají děti umístěné ve výchovném zařízení a doma mají další dítě, které lze považovat za ohrožené.

Práci tvořili dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentací odborných zdrojů popisovala a objasňovala jednotlivé sociálně patologické jevy. Podrobně se zaměřila na metodické postupy jejich prevence a nápravy u čtyř vybraných, nejčastěji se vyskytujících jevů.

Praktická část uváděla statistická východiska pro zpracování projektu, projektovou přípravu pro získání finančních prostředků na tisk a distribuci manuálu. Vlastní manuál pro rodiče dětí umístěných ve výchovném ústavu, dětském domově se školou, případně navštěvujících středisko výchovné péče obsahoval praktické rady jak ovlivňovat správným směrem chování ohroženého dítěte, možnosti odborné pomoci a některé postupy rodičovské pedagogiky.

Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice bylo možné považovat zhotovení bezplatného manuálu, který je rodičům volně dostupný.

Klíčová slova:

Sociálně patologické jevy, násilí a šikanování, záškoláctví, kriminalita, delikvence, vandalismus, ohrožování mravní výchovy, xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus, návykové látky, netolismus, patologické hráčství, divácké násilí, sexuální zneužívání dětí, syndrom CAN, sekty, náboženská hnutí, metodické postupy, rodič, rodičovská výchova, projekt, cílová skupina, východiska, finanční krytí, manuál

Summary:

The study addressed the issue of children endangered by social pathological phenomena and paid great attention to their parents, especially in helping them to influence their children at risk. The study was based on statistical data obtained from sources of MŠMT (ÚIV) and it was completed by collected statistical data given from each diagnostic centers and educational facilities. The goal of this study was to prepare a practical manual dedicated to those parents that have children placed into educational facilities and there is at least one more child at home, which can be considered "at risk".

The study was divided into two fundamental parts. The theoretical part described and explained social pathological phenomena through compiling and presenting professional sources. It focus on prevention methodology and rehabilitation of four selected most common phenomena.

The practical part mentioned statistical resources the elaboration of manual is based on and the design of project that should help finding finances for printing and distribution. The manual, which is dedicated to the parents of children that are either placed into educational facilities or visit counseling centers, contained practical advice how to influence the behavior of youth at risk in the right direction, the options of professional help and some of the principles of parent education.

The main benefit of the study and its discussed issue could be seen in completing a manual, which is free of charge and is therefore easily available to the parents.

Keywords:

Social pathological phenomena, violence and harassment, criminality, delinquency, vandalism, dropping out of school, endangering of moral education, xenophobia, racism, intolerance, anti-semitism, addictive substances, addiction to virtual drugs, compulsive gambling, spectator violence, children sexual abuse, syndrome CAN, sects, religion groups, methodology, parent, parent education, project, target group, resources, financial backing, manual

OBSAH:

1	ÚVOD	11
2	TEORETICKÁ ČÁST	13
2.1.	SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY	13
2.1.1	NÁSILÍ A ŠIKANOVÁNÍ	14
2.1.2	ZÁŠKOLÁCTVÍ	16
2.1.3	KRIMINALITA, DELIKVENCE, VANDALISMUS AJ. FORMY NÁSILNÉHO CHOVÁNÍ	17
2.1.4	OHROŽENÍ MRAVNOSTI A OHROŽOVÁNÍ MRAVNÍ VÝCHOVY MLÁDEŽE	19
2.1.5	XENOFOBIE, RASISMUS, INTOLERANCE A ANTISEMITISMUS	19
2.1.6	NÁVYKOVÉ LÁTKY (VČ. ALKOHOLU A KOUŘENÍ), ANABOLIK, MEDIKAMENTŮ A DALŠÍCH LÁTEK	21
2.1.7	NETOLISMUS (VIRTUÁLNÍ DROGY) A PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ (GAMBLING)	39
2.1.8	DIVÁCKÉ NÁSILÍ	39
2.1.9	KOMERČNÍ SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ	40
2.1.10	SYNDROM TÝRANÝCH A ZNEUŽÍVANÝCH DĚTÍ (CAN)	41
2.1.11	SEKTY A SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÁ NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ	42
2.2	METODICKÉ POSTUPY	48
2.2.1	TEORETICKÝ ÚVOD	48
2.2.2	NÁSILÍ A ŠIKANOVÁNÍ	48
2.2.3	ZÁŠKOLÁCTVÍ	50
2.2.4	UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	51
2.2.5	PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ (GAMBLING)	52
2.3	RODIČ	53
2.3.1	KVALITY POSTOJŮ RODIČŮ K DÍTĚTI PODLE KANNERA:	53
2.3.2	RODIČOVSKÁ VÝCHOVA	54
3	PRAKTICKÁ ČÁST	56
3.1	PROJEKT	56
3.1.1	CÍL PROJEKTU	56
3.1.2	CÍLOVÁ SKUPINA	56
3.1.3	VÝCHODISKA	56
3.1.4	KOMENTÁŘ	56
3.1.5	RÁMEC REALIZACE	57
3.1.6	TÉMATICKÉ VYMEZENÍ	57
3.1.7	FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ REALIZACE	58
3.2	MANUÁL	59
4	ZÁVĚR	73
5	DOPORUČENÍ	74
6	SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	75
7	SEZNAM PŘÍLOH	77
8	PŘÍLOHY	

Motto:

Deklarace práv dítěte

New York, 20. 11. 1959

Preamble

U vědomí toho, že lid Spojených národů znovu vyhlásil v Chartě svou víru v základní lidská práva a v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti a rozhodl se podporovat sociální pokrok a vyšší životní úroveň ve větší svobodě, že Organizace spojených národů vyhlásila ve Všeobecné deklaraci lidských práv, že každý má všechna práva a svobody v ní stanovené bez jakéhokoli rozlišování podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženského, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení, že dítě pro svou tělesnou a duševní nezralost potřebuje zvláštní záruky, péči a zvláštní právní ochranu před narozením i po něm, že potřeba těchto zvláštních záruk byla zakotvena v Ženevské deklaraci práv dítěte z r. 1924 a uznána ve Všeobecné deklaraci lidských práv a ve statutech mezinárodních odborných organizací a ostatních mezinárodních organizací, zabývajících se otázkami péče o děti, že lidstvo je povinno dát dětem to nejlepší, co jim může dát,

Valné shromáždění prohlašuje

tuto Deklaraci práv dítěte, aby děti mohly prožít šťastné dětství, užívat práv a svobod zde uvedených ku prospěchu vlastnímu i prospěchu společnosti a vyzývá rodiče, muže i ženy a dobrovolné organizace, místní úřady a vlády zemí, aby uznali tato práva a snažili se dosáhnout jejich dodržování cestou zákonodárných a jiných opatření.

1 ÚVOD

Po roce 1989 došlo v naší společnosti k mnoha politickým a společenským změnám, které velmi ovlivnili práci ve školství a školských zařízeních vůbec. Celkově se změnil náhled společnosti na cíle a úkoly výchovy a vzdělávání dětí ve státních institucích, ale i v rodině.

Po otevření hranic mezi naší republikou a zbytkem světa proběhl obrovský nárůst sociálně patologických jevů ve společnosti. Bylo a je to způsobeno několika faktory – značný příliv cizinců, sociální změny, změny hodnotových žebříčků nejen u dětí, ale i dospělých, volný průchod informací za světa, vliv médií, cestování, lehčí prostupnost organizovaného zločinu do společnosti, „svoboda jednání a chování“ – obvykle se hovoří o přílišném liberalismu

„.....S liberalismem to nemá nic společného. Liberalismus není jen volnost, je to také odpovědnost. Za sebe a nejen za sebe. A současný „český“ postoj je jen ta volnost bez dalšího morálního a mravního ukotvení“ MUDr. Vladimír Pavelka. Časopis Závislosti a my, 2004

Píše se rok 2006 a ve společnosti se stále více skloňují termíny sociálně patologické jevy, dětský vrah, drogy a narkomanství, trestná činnost dětí a mládeže, ohrožená skupina dětí a mládeže, ale i lidově vandalové, nezvedenci a nevychovanci, snížení hranice trestní odpovědnosti, trestání, izolace a to vše o našich dětech. Všechna tato fakta ovlivnila a ovlivňují odborné pracovníky i rodiče a tím i výchovné přístupy k dětem. V honbě za finančními zdroji se stále méně dostává času na samotné rodiče a jejich okolí a tím i na děti. Rodiče v dobré víře přesvědčují sami sebe, že výchova a vzdělání je základní povinností institucí jako je škola a dětem, pokud mohou, nabízí za úplatu kulturní, sportovní, technické a informační požitky zase bez sebe.

Chybí více společného hraní, citových projevů a pro děti pocit potřeby v rodinné „partě“. Pocit úspěchu se často měří penězi a ne způsobenou radostí, společnými zážitky. Chlubíme se materií a postupem na společenském žebříčku.

Není sporu, že výše uváděné je základem vzniklého problému a rodiče jsou postaveni před podezření nebo jistotu, že mají doma dítě propadající se do drogové závislosti, dítě šikanované, či dítě, které se stává patologickým hráčem.

Ve většině případů v této fázi vstupuje do života rodin stát a záchytný systém sociálně – právní ochrany dětí. Je nesporné, že odborná pomoc v takovém případě je na místě, ale zároveň si klademe otázky, zda nebyla pomoc poskytnuta příliš pozdě, a nemohli jsme něco udělat dříve.

Práce vychází ze zkušeností vychovatelky ve výchovném zařízení pro chlapce. Umístěné děti mají za sebou osobní zkušenost s některými z výše uváděných jevů, ať už na straně pachatelství nebo na straně oběti, spolupachatele, uživatele apod. Většina dětí pochází z rodin s nízkou sociokulturní úrovní, z ekonomicky slabých rodin a z rodin neúplných, případně z rodin, ve kterých se střídá množství nestálých partnerů na straně otce i matky. Též z rodin různých etnických skupin a národností.

Projekt je zaměřen na pomoc rodinám dětí již umístěných, ale především tam kde jsou ještě další sourozenci ohrožení sociálně patologickým chováním.

Pro tyto rodiny je prakticky nereálné orientovat se a využívat odbornou literaturu, byť populárně zpracovanou, obsahující rady jak s takto ohroženými dětmi jednat, jak postupovat ve výchově, kam se obrátit o pomoc.

Manuál jim jednoduchou zajímavou formou nabídne způsoby jak si pomoci sami či kde hledat odbornou pomoc před tím, než nastoupí záchytný systém a represivní složky státu a to, ať už výchovné nebo trestní. Poskytne praktické jednoduché rady, metody a postupy ve výchově.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2. 1. Sociálně patologické jevy

(z řeckého pathos = utrpení vzrušení)

V obecné rovině definici formuloval prof. PhDr. Rudolf Kohoutek, CSc. Internetový slovník *cizích slov ABZ* :

Jako společensky nežádoucí jevy (např. nezaměstnanost, chudoba, vysoká rozvodovost, extrémně zvýšená nemocnost) a především společensky nebezpečné jevy (např. násilí, vandalismus, terorismus, šikana, kriminalita, rasismus, drogové závislosti, alkoholismus, prostituce, pornografie, gamblerství

Psychologický slovník

„*Patologie sociální* – zastaralý výraz pro odvětví sociologie zabývající se průběhem a podmínkami abnormálních sociálních procesů, jako je kriminalita, toxikomanie, pracovní úrazy, dopravní nehodovost apod.“

Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 – 2008

Uvádí tyto jako sociálně nezdravé, nenormální či obecně nežádoucí společenské jevy. Označujeme je za škodlivé, přímo ohrožující společnost nebo konkrétního jedince.

Definice sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy zahrnuje především následující oblasti:

- o násilí a šikanování,
- o záškoláctví,
- o kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování,
- o ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- o xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu,
- o užívání návykových látek (vč. Opomíjeného alkoholu a kouření, anabolik, medikamentů a dalších látek),
- o netolismus (virtuální drogy) a patologického hráčství (gambling),
- o diváckého násilí.
- o komerčního sexuálního zneužívání dětí,

- o syndromu týraných a zneužívaných dětí
- o sekt a sociálně patologických náboženských hnutí.

2.1.1 Násilí a šikanování

Slovo šikana pochází z francouzského slova *chicane* (týrání) a označuje tělesné, psychické nebo kombinované ponižování, případně týrání jedinců jinými, nejčastěji ve vrstevnických skupinách, čímž dochází k omezování a hrubému porušování integrity osobnosti. Šikana je také opakované ubližování; je to jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat ho. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí, avšak o šikaně hovoříme pouze v případě, když je oběť bezbranná, tedy pokud se jedná o asymetrickou agresi, kdy její iniciátoři většinou útočí ve skupině. Jedná se o asociální jednání, mnohdy trpěné nebo podporované určitou skupinou. Dochází k ní většinou ve škole, ale i na pracovišti nebo v rodině (opakované posměšky nebo ošklivé poznámky zaměřené na neoblíbené dítě). Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví. Šikana může být přímá (říkání ošklivých a nepříjemných věcí, bití, kopání, vyhrožování, atp.) nebo nepřímá (drobné naschvály, ignorování).

Pod pojmem šikana nebo šikanování se mezi dětmi rozumí široký okruh chování dítěte nebo skupiny dětí s cílem ohrozit, zastrašit, ponížit nebo jinak ublížit jinému dítěti nebo skupině dětí. Šikana zahrnuje slovní ponižování, nadávání a neustálé kritizování, výsměch, hrubé žertování, vydírání, omezování svobody, pohrdání, poškozování oděvu a osobních věcí, tělesné napadání. (Peter Pöthe, 1999, s. 140)

Institucionalizovaná šikana:

(její specifikace je zde uváděna, jako informace o výchozích zkušenostech našich dětí kde bývají na obou stranách aktivními účastníky)

Pedagogové mlčky přihlížejí a tolerují náznaky šikany ze strany starších žáků k udržení kázně mladších dětí v šatnách, jídelně apod., protože jim to výrazně usnadňuje jejich práci, a mylně se domnívají, že děti se učí samy dodržovat pořádek, ale opak je pravdou. Uspokojivé pocity z uplatňování moci

nad slabšími a mladšími spolužáky se stávají zárodkem šikany, který může být přenesen i do dalších vztahů mezi dětmi.

Případného **agresora charakterizují** následující typické prvky jeho chování a jednání:

- snaha ovládat druhé
- touha dominovat
- bezohledně se prosazovat
- nezájem, lhostejnost, hostilita v rodině
- krutá potrestání
- chování, kterým se jakoby mstí

Potencionální oběti se nejčastěji stává dítě, pro které je typické, že má:

- handicap
- sociální zralost (vyzrálост dítěte a neochota infantilních her)
- nízké sebevědomí a neschopnost se prosazovat

Klima dětského kolektivu, které připustí šikanu některých dětí, má tyto znaky:

- obrácenou hierarchii hodnot
- toleranci agrese, akceptaci vyvyšování jedněch nad druhými, souhlas s náznaky šikany, resp. náznaky šikany v chování dospělých atd.

Mezi vyvolávající faktory patří především:

- mediální násilí, které zprostředkuje atraktivní povrchní prožitek, kde chybí analýza problému, což znemožňuje přirozené chápání i představu problému.
- nárůst dětské kriminality, pro kterou je mimo jiné typická skutečnost, že stoupá brutalita, nejčastějším typem dětské kriminality jsou loupežná přepadení (na prvním místě opět vlastní prospěch bez ohledu na ublížení druhému)
- nárůst násilí na dětech, zejména v těch sociálních systémech, které by měly dítěti zajišťovat pocit jistoty a bezpečí, což je rodina, škola, tábory, dětské domovy, mezi nejčastější formy násilí patří tělesné, psychické a

citové týrání, sexuální zneužívání včetně pornografie a prostituce, kontakt s drogami apod.

Pět stupňů vývoje šikany (podle etopeda Dr. Michala Koláře z knihy Skrytý svět šikanování ve školách):

- o ostrakismus: mírné, převážně psychické formy násilí. Okrajového člena skupiny ostatní pomlouvají, nebaví se s ním, dělají na jeho účet drobné legrácky. Tato situace je zárodečnou podobou šikany.
- o počátek fyzické agrese: v náročných situacích začnou ostrakizovaní spolužáci sloužit jako ventil napětí. Objevují se zprvu lehčí fyzické ataky, zejména ve třídě, kde se sejde několik agresivních asociálních dětí.
- o vytvoření jádra (klíčový moment): útočníci začnou systematicky šikanovat vhodné oběti. Nevytvoří-li se ve třídě silná pozitivní podskupina, která jim dokáže čelit, jejich tažení za mocí pokračuje.
- o většina přijímá normy agresorů: neformální tlak agresorů získává dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. I mírní a ukáznění žáci jsou schopni se aktivně účastnit týrání spolužáka a prožívat při tom uspokojení.
- o totalita čili dokonalá šikana: žáci jsou rozděleni na otrokáře a otroky. Otrokáři na otrocích využívají všechno od materiálních věcí po jejich tělo, city, školní znalosti. Otroci jsou stále závislejší, unikají do nemoci, odchází ze školy, pokouší se o sebevraždu, hroutí se.

2.1.2 Záškoláctví

Záškoláctví je úmyslné zameškávání školního vyučování. Žák se z vlastní vůle, bez vědomí rodičů vyhýbá pobytu ve škole. Často má souvislost se školní neúspěšností žáka, objevuje se u starších dětí a tento jev má tendenci se prohlubovat. Záškoláctví je projevem asociálního chování, jedná se tedy o poruchu chování únikového typu vyvolanou třemi základními příčinami:

negativním vztahem ke škole (motivem odporu ke škole mohou být vysoké požadavky školních povinností kladené na dítě, menší rozumové nadání žáka, ale naopak i mimořádné vědomosti a schopnosti, takže se dítě ve škole nudí, nebo silná a neopodstatněná neurotizace dítěte, jejímž důvodem je strach z nějakého vyučovacího předmětu a z jeho zkoušení, nespravedlivého hodnocení nebo z osobnosti učitele, či tresty za nesplnění očekávaného výkonu učitelem i rodiči, často i strach ze spolužáků v případě výskytu šikanování žáka ústící až do psychické poruchy školní fobie)

vlivem rodinného prostředí (příčinou jsou dysfunkční vztahy uvnitř rodiny, nezájem rodičů o dítě a jeho prospěch, ale i přehnaná péče a příliš vysoké nároky, nejednotnost rodičovské výchovy, přemrštěná přísnost, shovívavost, ale i lhostejnost)

trávením volného času (mezi příčiny záškoláctví často patří nevhodný a nekonstruktivní způsob trávení volného času způsobený negativním vlivem vrstevníků v partě, závislostním chováním projevujícím se zneužíváním drog a sháněním peněz na ně, ale i chudoba dítěte nebo rodiny způsobující obstarávání peněz nelegálním způsobem, např. prostitucí nebo častěji drobnými krádežemi apod., kdy je dítě k této formě chování de facto dotlačeno vnějšími okolnostmi a vlivem dospělých).

Záškoláctví má dvě základní formy. Je **bud' impulsivní** (dítě předem neplánuje, že nepůjde do školy), nebo je **účelové a plánované** (žák předem plánuje odchod ze školy pod různými záminkami).

2.1.3 **Kriminalita, delikvence, vandalismus aj. formy násilného chování**

Psychologický slovník: **Kriminalita**, negativní, společensko-historicky podmíněný jev: souhrn jednání, jehož důsledkem je trestná činnost

Delikt, jednání porušující normu, obvykle právní
– přestupek či trestný čin

Delikvence, antisociální jednání

Delikvence juvenilní, termín užívaný v soudnictví
pro trestné jednání mladistvých

Vandalismus, primitivní ničení kulturních hodnot, potěšení z ničení, v zásadě projev skupinového protestu, provokace, upozornění na sebe: spontánní reakce po fotbalovém zápase i jako akt zvůle, msty a rasové nesnášenlivosti

Trestná činnost dětí a mladistvých se v mnoha ohledech liší od trestné činnosti ostatních věkových skupin pachatelů. To je dána stupněm psychického a somatického vývoje, vlastnostmi, zkušenostmi i motivy k páchání trestné činnosti. Mládež páchá trestnou činnost častěji se spolupachateli a ve skupině. Trestná činnost je ve většině případů páchána živelně pod vlivem momentální situace (převládá emotivní motivace oproti rozumové). Impulsem pro trestnou činnost je v řadě případů alkohol, případně jiná návyková látka zvyšující agresivitu a nepřiměřené reakce. Příprava trestné činnosti je nedokonalá, obvykle schází prvek plánování, častá je i nedostatečná příprava vhodných nástrojů ke spáchání trestného činu. Trestná činnost se vyznačuje neúměrnou tvrdostí, která se projevuje devastací, ničením předmětů a znehodnocením zařízení.

Některé znaky způsobu spáchání trestné činnosti souvisejí se somatickými znaky pachatele, např. vyšší rychlostí pohybu, mrštností, obratností, menší postavou a nižší váhou. Výběr předmětu útoku je určován jiným hodnotovým systémem než u dospělých. Mladiství pachatelé často odcizují předměty, které momentálně potřebují, nebo které se jim vzhledem k věku líbí (např. automobily, motocykly, videa, televizory, oblečení, zbraně, nože, alkohol, cigarety, léky apod.). Věci získané z trestné činnosti bývají rozdělovány ve skupině. Finanční prostředky se zpravidla utrácejí společně. Při dělení je patrná hierarchie a podíl na spáchané trestné činnosti.

Když Vandalové 2. června roku 455 zpustošili Řím, vešli do dějin tím, že město nejen vyplenili, pobili muže a znásilnili ženy. Navíc nesmyslně zničili obrovské kulturní bohatství tehdejší civilizace soustředěné v chrámech, ve veřejných budovách a v domech patricijů. Hlavním rozlišovacím znakem vandalismu jako kategorie chování jednotlivce či skupin, je nesmyslnost ničení hodnot materiální i duchovní kultury a civilizačních vymožeností. Konkrétní projevy vandalismu nás obklopují prakticky všude. U mladistvých především

v primitivní formě zničených laviček, telefonních automatů, počmáraných zdí. Můžeme a bohužel se čím dál častěji setkáváme s projevy vandalství na pietních místech (ničení hrobů a náhrobků někdy s rasistickým a xenofobním podtextem bez skutečné znalosti historických souvislostí a na základě momentálního nápadu nebo snahy být „zajímavým“) a jiných historických památkách, kdy sice primitivní forma, ale značná míra agrese, násilí a urputnosti v konaném aktu vandalství způsobuje nenahraditelné majetkové a duševní škody státu, církvi i jednotlivým občanům.

2.1.4 Ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže

Psychologický slovník: **Mravy**, takové chování, které lze posuzovat z hlediska dobra a zla: zatímco morálka je určitou abstrakcí, mravy jsou konkrétním projevem, též sociální normy a obyčeje, které umožňují standardní chování skupiny či společnosti.

Náboženský slovník: **mravnost**, jedná se o "závaznost, které člověk podléhá při svém jednání a staví do středu rozum jako nejvyšší instanci, která odůvodňuje jednání."

"Jsou některé konkrétní způsoby chování, jejichž volba je vždy chybná, protože zahrnuje zvrácenost vůle, to je mravní zlo. Není dovoleno konat zlo, aby z toho vzešlo nějaké dobro." (Katechismus, § 1761)

Sexuální chování je ve všech existujících a známých kulturách podřizováno určitým mravním a právním normám. Mravnostní trestné činy vzhledem k jejich charakteru, ale zejména vzhledem k jejich dopadům na svobodu a lidskou důstojnost, patří k nejzávažnějším trestným činům. Základní kategorie v této oblasti dotýkající se mladistvých – dětská pornografie, sexuální násilí, dětská prostituce.

2.1.5 Xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus

Psychologický slovník: **Rasismus**, předsudek, založený na postoji a víře o existenci vyšších, nadřazených a nižších, méněcenných ras, plemen

Xenofobie, chorobný strach z cizinců, z neznámých lidí, míst

Intolerance, nesnášenlivost

Antisemitismus, postoje a projevy rasové, národnostní a náboženské nesnášenlivosti, nepřátelství a nenávisti vůči Židům

Extremismus, krajně radikální, výstřední postoj

Podle internetové encyklopedie Wikipedie je rasismus politická teorie a ideologie, která vnikla v souvislosti s rozvojem biologie a Darwinovy teorie boje o přežití. Vychází ale z xenofobních názorů, které se ukázaly jako vědecky neopodstatněné. V dějinách způsobily tyto předsudky několik válek a smrt desítek až stovek milionů lidí.

Orientalista a diplomat Joseph Arthur Comte de Gobineau (1816-1882) tvrdil, že míchání ras vede k neschopnosti udržet pokrok, neboť existují tzv. vyšší a nižší rasy. Nejvyšší rasou je pro Gobineau rasa bílá, nejnižší židovská, úpadek lidstva je způsoben degenerací nejvyšší rasy – obdobná stanoviska zastával i britský anatom Robert Knox (1798-1862). Rozvinutí myšlenek Arthura de Gobineau lze nalézt v díle Základy XX. století, jehož autorem je v Německu žijící anglický spisovatel a filozof Houston Stewart Chamberlain (1855-1927). Ten označil za nejvyšší rasu národ německý – protipólem byla rasa židovská – a tvrdil, že mezi vyššími a nižšími národy musí dojít ke konečnému zúctování. S rasismem souvisí i jeho zvláštní podskupina - antisemitismus, nenávisť vůči semitským národům, zejména pak Židům. Jako podklad pro stíhání židovského národa ve 20. století sloužil podvrh ruské tajné policie nazvaný Protokoly siónských mudrců, podle kterého prý chtějí Židé ovládnout svět.

V našich podmínkách se spíše setkáváme s projevy extremismu mezi mládeží. Mezi extremistické jevy bývá zařazována i činnost (vymykající se běžným zvyklostem) nově vznikajících a rozšiřujících se náboženských sekt a náboženských seskupení. Většina z nich k nám byla po roce 1990 "dovezena" ze zahraničí. Jejich hlavním cílem je snaha získat výrazné početní zastoupení mezi českou mládeží a snaha rozvinout zde různé aktivity, včetně podnikatelských. Zhruba od roku 1998 je však činnost náboženských sekt málo medializována a zdá se proto, že jejich činnost spíše stagnuje.

Prvky rasové nesnášenlivosti a rasismu jsou podhoubím pro některé projevy šikany, předsudky a projevy nevhodného chování dětí, ale i rodičů ve školách a vrstevnických skupinách, případně v místě bydliště apod. Česká

společnost se po mnoha letech izolace od okolního světa pomalu smiřuje s „jinakými“ národy a etniky. Ve spoustě případů se sami potýkáme s nedobrou zkušeností organizovaného soužití především s rómy a východními národy. Nedostatek osvěty na obou stranách a někdy i nechuť být osvěcen, se prolíná především do převzatých postojů a forem chování z rodinného prostředí a tím do začarovaného kruhu nesouladu a komplikovaného soužití.

2.1.6 Návykové látky (vč. Alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek

Psychologický slovník: narko-(*narco*), spánek, znecitlivění, strnutí

Narkotika, látky vyvolávající znecitlivění, ztrátu vnímání bolesti, útlum, ztrátu vědomí: závislost na narkoticích je jediná z toxikomanií, která má nárok na označení narkomanie

Narkomanie, návyk na narkotika: chybně užívaný výraz laiky a zvláště žurnalisty jako synonymum pro alkoholismus či jiné toxikomanie

Toxikomanie, psychická, případně též tělesná závislost na určité droze nebo drogách

Návyk začíná, vzdáme-li se perspektivy dosavadního života a droga utváří rozhodujícím způsobem náš všední den. Mladiství jsou zvlášť ohroženi. Drogy odstraňují obavy a zlobu. Mají schopnost dodávat sebevědomí či novým způsobem rozšiřovat svět.

Od návyku k závislosti je jenom krůček a *závislost je: „...touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky...“* (Karel Nešpor, 2000, s. 14)

Základní dělení drog podle převládajícího účinku

Tlumivé látky	Stimulační látky	Halucinogeny
opium, heroin, braun, codein, morfin, flunitrazepam, diazepam, nitrazepam, toluen, alkohol atd.	pervitin, kokain, efedrin, crack, amfetamin atd.	lysohlávky, LSD, marihuana, hašiš, extáze, durman, muchomůrka červená, ketamin, mezkalin atd.

Nejznámější je dělení na "tvrdé" a "měkké" drogy. Toto dělení se v podstatě zaměřuje na rizikovost té určité drogy z hlediska pravděpodobnosti vzniku závislosti, zdravotních komplikací (tělesných i duševních).

"Tvrdé" a "měkké" drogy

Míra rizika	„Tvrdost“	Zástupci
Vysoká	"Tvrdé"	toluen, aceton, heroin, morfin, durman, crack
Vysoká až střední	"Tvrdé"	LSD, lysohlávky, kokain, pervitin
Střední	"Tvrdé"	alkohol, extáze, efedrin, kodein
Relativně malá	"Měkké"	marihuana, hašiš, kokový čaj
Prakticky bez rizika	"Měkké"	káva, čaj

Riziko vzniku závislosti a vzestup tolerance

Droga	Psychická závislost	Somatická závislost	Tolerance
Opiáty	+ + +	+ + +	+ + +
Pervitin	+ + +	-	+ +
Kokain	+ + +	-	+
Cannabinoidy	+	-	-
LSD	+/-	-	+/-
Ecstasy	+	-	+
Benzodiazepiny	+ +	+ +	+
Barbituráty	+ +	+ +	+ +
Alkohol	+ +	+ +	+ +

ALKOHOL

Alkohol je sloučenina získaná kvašením cukru. Chemická látka, která je intoxikujícím prvkem v *pivu, vínu, lihovinách*, které jsou tak často v naší společnosti užívané, je ethylalkohol (ethanol).

Alkohol se zdá být méně nebezpečnou látkou, než ve skutečnosti je, protože je obecně tolerován, jeho užívání je sice omezeno některými zákonnými úpravami, nicméně je v našich zemích pro většinu populace legálně dostupný. Také jde o účinky a způsob užívání alkoholu. Stav po užití alkoholu je víceméně neměnný, předvídatelný. Nicméně co se týče návykového potenciálu a rizik užívání alkoholu, pohybuje se v rovině tvrdých drog a je o to nebezpečnější, že jeho užívání je všeobecně tolerováno nebo dokonce podporováno.

Účinky a rizika

Alkohol působí na centrální nervový systém, který všeobecně tlumí, přestože díky uvolnění po užití se alkohol považuje za životabudič. Už v malém množství jsou patrné jeho účinky na rychlost reakcí, koordinaci pohybů, úsudek, rozhodování. Tlumí vnímání bolesti, vysoké koncentrace alkoholu tlumí centra pro dýchání a krevní oběh, což může vést až ke smrti. Obzvlášť nebezpečné jsou proto kombinace s jinými tlumivými látkami. V psychické sféře alkohol odstraňuje zábrany, což přispívá k všeobecně rozšířené domněnce, že podporuje sexuální funkce. Nicméně opak je pravdou, potence je při užití většího množství alkoholu snížena. Odstranění zábran může vést ke šťastnější atmosféře ve společnosti, kde se pije alkohol, protože je zbavena zátěže etikety. Většina společenského pití dále nezachází. Nicméně stejně tak může uvolnění zábran vést ke vzrušeným emocionálním projevům, agresivitě, která se může projevit až v surových a krutých násilných činech. Chronické užívání je dlouhotrvající zneužívání alkoholu, které se projevuje ve fyzické i psychické oblasti a vede až k závislosti na alkoholu, která je svou závažností srovnatelná se závislostí na opiátech a projevuje se fyzickými abstinenními příznaky. Organismus dětí a dospívajících odbourává alkohol pomaleji, děti a dospívající mívají menší hmotnost. I malé množství může vyvolat u dítěte těžkou otravu. Závislost na alkoholu se u dětí a mladých lidí vytváří podstatně rychleji.

Kombinace alkoholu s jinými látkami

Všechny kombinace drog jsou rizikové a přináší víc nevyzpytatelných nebo nebezpečných účinků než jednotlivá droga samotná, navíc se účinky nesčítají, ale násobí. Riziková je tedy i kombinace alkoholu a jiných drog, především těch, které mají tlumivý efekt na centrální nervový systém (opiáty, tlumivé léky – benzodiazepiny, barbituráty), kdy se zesiluje tlumivý účinek a může dojít až ke smrtelnému předávkování. Kombinace alkoholu a marihuany většinou vede k zesílení negativních účinků obou, končícím zpravidla nevolností a zvláště pak k zesílení nepříjemných stavů v kocovině, taktéž kombinace mnoha vykouřených cigaret a alkoholu je dobrý start pro nepříjemné střízlivění.

TABÁK

Tabák pochází z usušených listů rostliny rodu *Nicotiana*, jehož nepopulárnější a nejčastěji kultivovaný druh je *Nicotiana tabacum*, který má svou původní vlast v Americe.

Kouření tabáku, účinky, rizika.

Kouř, který kuřáci vdechují do plic, obsahuje obrovské množství různých chemických sloučenin ve formě plynů a tuhých částic. Tuhé částice obsahují nikotin, benzen a dehet. Plynná fáze obsahuje oxid uhelnatý, čpavek a formaldehyd. Doposud bylo asi 60 z množství chemikálií obsažených v tabákovém kouři rozpoznáno jako známé či předpokládané karcinogeny, látky schopné vyvolat některý druh rakoviny.

Cigarety

Běžná cigareta je tabáková směs zabalená v cigaretovém papírku, obsahuje až třicet druhů tabáku, ke kterým se přidávají některá z povolených aditiv, jako například silice z jehličí borovic. V současnosti jsou průmyslově vyráběné cigarety většinou opatřené filtrem.

Beztabákové kuřivo

Bylinkové a ostatní beztabákové cigarety jsou předmětem stejných spalovacích zákonitostí jako tabákové cigarety, takže produkují oxid uhelnatý a dehet, neobsahují ale nikotin. Totéž platí o kouření marihuany, hašiše, cracku či heroinu, s tím, že tyto látky mají samozřejmě další specifické účinky a jejich

užívání je spojeno s příslušnými zdravotními riziky kromě negativního vlivu tohoto způsobu aplikace.

PSYCHOFARMAKA

Jsou to farmaka, která ovlivňují pozitivně pochody myšlení (jeho integraci) a používají se při léčbě psychotických stavů – zbavují nemocné halucinací, oslabují bludy nebo mění vztah k nim, pacifikují neklidné a agresivní pacienty atd. Jako „droga“ jsou spíše využívány náhražkovitě při nedostupnosti svého zdroje, především ve věznicích („klepky“).

TĚKAVÉ LÁTKY

Složení, vlastnosti Chemicky se jedná o alifatické, cyklické, aromatické uhlovodíky a jejich deriváty. Společnou vlastností je, že rozpouštějí tuky a lipoidní látky a mají narkotický účinek. Charakteristickou vlastností také je, že poškozují některé vnitřní orgány – mozek, ledviny, játra, kostní dřeň. Typickým zástupcem je **toluen**. Je to homolog benzenu, který má vyšší narkotický účinek, nevede však k útlumu kostní dřeně. Stanovení v moči se provádí podle obsahu kyseliny benzoové a hippuronové.

Intoxikace, rizika

Příznaky intoxikace se podobají opilosti. Euforická fáze je kratší, předávkování je snadnější. K úmrtí dochází obrnou dýchacího centra nebo poruchou cirkulace pro srdeční arytmií. Kocovina po probuzení je velmi podobná té po alkoholu. Uživatelé charakteristicky sladce páchnou, zvláště dech je cítit po organickém rozpouštědle. Organická rozpouštědla jsou z hlediska užívání, resp. zneužívání velmi nebezpečné látky. Jejich nebezpečí spočívá v tom, že při intoxikaci těmito látkami je poměrně těžké odhadnout dávku, hlavně vzhledem ke způsobu užívání (inhalace z napuštěného hadru, nebo igelitového sáčku). Velice často dochází k nevratným změnám, vážnému poškození neuronů a úbytku intelektu. Abstinence sice stav stabilizuje a mírně vylepší, ale značná část poškození zůstává. Užívání organických rozpouštědel je především nebezpečné svou dostupností pro nejmladší uživatele.

CANABINOIDY

Marihuana, Maria Johanna, marjánka, maruška, tráva, zeli

Obecně

Marihuana je název drogy získané z rostliny konopí (*Cannabis Sativa*). Tvrdí se, že účinné látky obsahují pouze samičí rostliny, ale není to pravda. Samčí rostliny obsahují THC též, ovšem v menším množství. Nejstarší zprávy o konopných vláknech pocházejících z Číny z období 4000 let př. n. l. V Turkestánu byl nalezen konopný provaz starý téměř 5000 let. Byla provedena řada výzkumů konopí setého. Hlavní psychoaktivní složkou je tetrahydrocannabinol (THC). Klinické studie ukázaly, že THC má příznivý vliv při léčení astmatu (rozšiřuje průdušky), epilepsie (snižuje počet záchvatů), anorexie (podporuje chuť k jídlu), zeleného zákalu (snižuje nitrooční tlak), nevolnosti vyvolané chemoterapií u rakoviny. Léčebné užití konopí, výroba a aplikace jeho syntetických analogů je však dosud předmětem diskusí a dalších výzkumů.

Dávkování

Jelikož množství účinných látek v rostlině závisí na mnoha faktorech, nelze přesně stanovit množství marihuany nutné k vyvolání efektu. Na předávkování marihuanou dosud nikdo nezemřel. Bylo by potřeba vykouřit, nebo sníst několik kilogramů drogy.

Doba působení

Při kouření se účinky dostavují ihned nebo po několika minutách, trvají 1 až 3 hodiny.

Aplikace

Nejčastěji kouření vlastnoručně vyrobené cigarety (joint) nebo z dýmky (čilum, šlukovka) nebo vodní dýmky.

Účinky

Euforie, nabuzenost, pocit štěstí, veselost, smavost jsou téměř pravidlem. Občas se může objevit v závěrečných stádiích deprese. Impulsivní chování, útlum násilí a agresivity. Po aplikaci se projevují poruchy vnímání, emocí, myšlení. Uklidňování nebo stimulace nejsou tak výrazné. Cannabis vyvolává opojení, které je sice nesmírné, rozhodně ne však zdrcující.

Tolerance

Marihuana má tzv. opačnou toleranci. Čím déle je užívána, tím méně stačí na vyvolání stejného efektu. Není tedy nutno zvyšovat dávky.

Hašiš, aš, černý afghán, čokoláda, bhang, gandža, kif, dagga (hashish, hash, Zero-zero, Kashmir, Lebanon).

Obecně

Kouření hašiše je stejně staré a oblíbené jako užívání marihuany.

Doba působení

"Poblouznění" trvá 30 až 60 minut, vytrácí se po třech hodinách. Při ústním požití (např. v jogurtu) je průběh delší.

Aplikace

Hašiš se nejčastěji kouří. Používají se krásné vodní dýmky, do kterých se nasype i třetina gramu a na jeden mocný zátah se inhaluje nebo se konzumuje v různých jídlech a nápojích.

Nebezpečí

Nebezpečné jsou vysoké dávky (nad 20 mg THC) a chronické zneužívání. Při otravě stoupá v mozku hladina serotoninu. Hašiš potencuje hypnotika, sedativa, ale i budivé aminy. Když se objeví atypický rauš, panický strach, působí dobře trankvilizéry, barbituráty i káva.

OPIÁTY

Heroin, herák, diacetylmorfin (Horse, Smack, H, junk, happydust, scag, diamorphine, Poison, Cash).

Obecně

Heroin byl poprvé synteticky připraven acetylací morfinu v roce 1874. Avšak teprve roku 1898 uvedla německá firma Bayer na trh tento analog morfinu - diacetylmorfin. Lék se používal především proti kašli a byl označován jako hrdinský preparát (heroic), odtud název heroin. Jeho návykovost byla zjištěna až poté, co si získal celosvětovou popularitu. Od poloviny tohoto století se rozšířil jako jedna z nejužívanějších pouličních drog prakticky po celém civilizovaném světě. Od roku 1993 je zastoupen ve větším měřítku i v Čechách. Heroin je klasická tvrdá droga. Funguje podobně jako

morfin, stačí ale pětikrát až desetkrát menší dávka. Při podání má náhlý nárazový účinek (kick, flash). Heroin proniká do mozku lépe než morfin, působí prudčeji, ale jeho účinek je kratší. Asi jednu až sedm hodin působí příjemný pocit uspokojení, nazývaný "high".

Doba působení

Účinkuje podobně jako morfin, ale rychleji, intenzivněji a po kratší dobu. Oproti morfinu stačí až desetkrát menší dávka. Nástup příjemného pocitu je velmi rychlý – tzv. kick. Po dobu 1 až 7 hodin způsobuje příjemný pocit zvaný high.

Aplikace

Heroin se aplikuje perorálně a intravenózně.

Účinky

Při první aplikaci se nemusí dostavit žádné účinky nebo negativní (nevolnost, zvracení). Bezprostřední účinky: duševní i tělesný útlum stav tichého opojení, zklidnění, uvolnění vzdálení se realitě snížení či odstranění pocitů bolesti viditelné příznaky: zúžené zornice (špendlíkové hlavičky) zpomalené reakce poruchy koordinace. Po dlouhodobějším braní: vodnaté oči bledá kůže zanícené vpichy ztráta vůle až deprese, změna osobnosti - prolhanost, nedůvěřivost, narušení až ztráta vztahu k nejbližším Při nedostatku drogy se projevují abstinenční příznaky (absták): bolesti svalů a kloubů, průjem, svalové křeče, pocení, zimnice, neklid, nespavost... (trvá nejvýše 4 dny, odezní do 2 týdnů), droga sama již nemá příjemné účinky, ale je nutná k dosažení původního normálního stavu. Život se začíná měnit v drogový stereotyp. Vše se začíná točit kolem drogy (sehnat peníze, dobře nakoupit), ostatní je druhořadé. Člověk má problémy ve škole, v práci (záhy zpravidla odchází), zcela opouští původní zájmy a záliby, rozprodává hodnotnější věci, krade, popř. získává peníze prostitucí nebo výrobou či distribucí drog.

Návyk

Bylo zjištěno, že může stačit deset heroinových injekcí, aby došlo ke kompletní závislosti, nicméně se může závislost vyvinout až po několika měsících užívání. Heroinismus se pokládá za nejtěžší toxikomanii. Jako náhražka pro závislé se používá methadon.

Opium

Obecně

Mák je stará kulturní rostlina, která se zřejmě v oblasti Středozemního moře pěstovala již v 6. tisíciletí př. n. l. Mák opiový má ve stěnách makovice silně rozvětvenou síť mléčnic. Jejich nařezáváním a následným sběrem zaschlého latexu se získává opium.

Aplikace

U opia se připravuje takzvané kuřlavé opium (čandu), které se kouří v různých dýmkách. Jinou možností je tzv. opiofagie, což je požívání opia, často s přidavkem dalších látek, např. afrodiziak, příprava extraktů apod. U morfinu a heroinu jde především o injekční aplikaci drogy.

Účinky

Opium představuje velmi účinné farmakum, silný jed, ale také obávaný a nejvíce zneužívaný toxikomanický přípravek, vyvolávající úplnou závislost.

Kodein, káčko

Obecně

Kodein se v malých koncentracích (0,7 – 2,5 %) v přírodě vyskytuje v opiu, poprvé byl izolován v r. 1832, dnes se vyrábí synteticky metylací morfinu. Používá se proti bolesti. Po jeho izolaci ze surového opia v 1. polovině 19. století se stal součástí řady léků, aniž by byl zneužíván. V 70. letech tohoto století byl objeven způsob, jak poměrně snadno dostupný kodein upravit na účinnější derivát braun. Ten se stal co do širší domácí výroby a užívání českou specialitou.

Doba působení

Efekty se dostaví okolo deseti minut (na prázdný žaludek), vrcholí asi po jedné hodině a odeznívají po 3 až 4 hodinách. (u vyšších dávek po 4 až 6 hodinách).

Aplikace

Kromě podkožní a orální aplikace je možná i intramuskulární, nikoli však nitrožilní (může vést ke komplikacím – otok plic apod.).

Účinky

Způsobuje euforii, v některých případech značně intenzivní, pocit tepla a spokojenosti. Účinky jsou podobné jako u jiných opiátů, většinou však mnohem slabší. Lehké bolesti hlavy, sucho v ústech, potíže při močení, nauzea.

Vzhled

Bílé tablety.

Návyk

Může se objevit tolerance i návyk, abstinенční příznaky jsou minimální.

Morfin, morfium.

Obecně

Morfin se v přírodě vyskytuje v makovicích *Papaver somniferum* (Mák setý). Čistý morfin se získává z opia a poprvé byl ze surového opia izolován na počátku 19. století.

Doba působení

Účinek nastává po 20 minutách a trvá 2 až 3 hodiny.

Aplikace

Aplikovat se dá různě (injekčně, kouření, šňupání, perorálně).

Účinky

Morfin tlumí dráždivost dýchacího centra. Ve vysokých dávkách může dojít k zástavě dechu. Injekce morfia vyvolá vyrovnanou, klidnou euforii. Nastává lhostejnost ke starostem, stoupá sebevědomí a myšlenky se zrychlí (neruší mozkové funkce). Morfin tlumí vnímání bolesti, tlumí dráždivost dýchacího centra. Ve vysokých dávkách působí hypnoticky a dýchací centrum ochrne.

Nebezpečí

Rychle vnikající fyzická i psychická závislost.

Methadon

Obecně

Methadon je syntetický opiát. Při injekčním podání vyvolává methadon reakce typické pro opiáty, včetně euforie. "Flash", tj. euforický pocit vyvolaný injekčním podáním methadonu, bývá srovnáván s "flashem" po podání morfinu, ale bez "bodavého" pocitu. Nejpodstatnější rozdíl mezi účinkem methadonu a ostatních opiátů je doba působnosti. U methadonu 13 až 47 hodin (individuálně odlišné), v průměru 25 hodin. U heroinu je to 4 až 6 hodin. Na methadon vzniká stejně snadno závislost jako na přírodní či polosyntetické opiáty.

STIMULAČNÍ DROGY

Kokain, koks, cukr (cocaine, coke, blow, snow, crack, Bolivian marching powder, Betty white, happydust).

Obecně

Kokainovník pravý (*Erythroxylum coca*) pochází pravděpodobně z vlhkých pralesů na východních svazích bolívijských a peruánských And. I když největším producentem kokových listů je Jižní Amerika (Kolumbie, Peru, Bolívie a severozápadní Brazílie), pěstuje se omezeně i na Jávě, Srí Lance a v Austrálii. Pokusně se jako jednoletá kultura ověřovala dokonce i na černomořském pobřeží Kavkazu.

Listy se opatrně suší, neboť nesmí přeschnout, ani zčernat. Správně usušená droga má vůni podobnou naší komonici a dává zelený odvar mdlé, trávovité chuti.

Povzbuzující účinky koky, schopnost tišit hlad a velký obsah vitamínů pomáhaly Indiánům vydržet dlouhé a namáhavé přesuny v horách. Postupně se tento "elixír života" rozšířil po Evropě a od poloviny 19. století začal být využíván obchodně (pastilky, nápoje, včetně známé coca-coly). Roku 1860 byl z rostliny izolován kokain. Hlavní význam kokainu byl ve využití anestetického účinku, přičemž byly zároveň staženy periferní cévy. To bylo žádáno v nosním, ušním a krčním lékařství a v oftalmologii. Dnes je nahrazen účinnými syntetickými preparáty např. prokain, který je součástí injekcí u zubaře.

Doba působení

Účinek je podle způsobu aplikace pozorovatelný za několik sekund až minut a trvá asi půl hodiny.

Aplikace

Nejrozšířenějším způsobem je šňupání, ale intravenózní aplikace účinky kokainu znásobuje i urychluje.

Účinky

Účinky kokainu jsou různé po požití prášku, šňupání či kouření. Při prvním požití kokainu se neobjevují příjemné prožitky, ale naopak pocity srdeční slabosti, třes rukou, rozšíření zornic, bledost a mrazení. Teprve opakované požívání kokainu vede k vyvolání stavu euforie, projevující se pocitem blaženosti a spokojenosti. Kokainista je veselý, s příjemnými halucinacemi, ale také družný, což se projevuje snahou sdružovat se do kroužků. Bezprostředními účinky jsou povzbuzení, dobrá nálada, aktivita, zvýšené sebevědomí, pokles až ztráta chuti k jídlu, později kolísání nálad až záchvaty vzteku. Pohlavní pud je vystupňován a ženy se stávají nymfomanickými. Viditelné příznaky jsou, rozšířené zornice, výtok z nosu (při šňupání), chraplavý hlas, bledost, hubnutí.

Vzhled

Jsou to bílé lesklé krystalky bez zápachu s nahořklou chutí.

Návyk

Návyk na kokain lze dlouhodobě snášet, asi jako u morfia a dotyční říkají, že kdyby nebrali kokain, byli by stejně alkoholici, nebo něco podobného. Pokročilí konzumenti se dostávají do stavu, kdy stavy kocoviny po odeznění účinků, řeší zase další dávkou.

Nebezpečí

V intoxikaci může dojít k epileptickým křečím. Po aplikaci a odeznění příjemné reakce může trvat těžká kocovina.

Crack

je volná báze kokainu. Crack je bílá krystalická látka, která se aplikuje kouřením, často ve směsi s tabákem nebo marihuanou. Bezprostředními účinky

jsou vyvolání silně emočního, euforického stavu a příval energie. Mezi hlavní rizika patří zkratkovité chování, prudké změny nálad i jednání a také to, že krátké, asi desetiminutové působení vede často k tomu, že se kouří v patnáctiminutových intervalech několik hodin, často až do úplného zhroucení organismu. Crack se vyznačuje velmi vysokým stupněm psychické návykovosti – uvádí se, že návyk vzniká už po první či druhé intoxikaci u zvláště disponovaných jedinců.

Pervitin, perník, péčko, piko, peří

Obecně

Patří mezi budivé aminy. První zástupce – amfetamin byl syntetizován až v roce 1887. Jeho působení bylo prozkoumáno až počátkem 20. století a ještě v roce 1939 byl považován návyk za vyloučený. Za necelý rok již bylo popsáno zneužívání amfetaminu v USA.

Známé je také užívání jako léků proti únavě, narkolepsii, nadměrné chuti k jídlu nebo jako látky zneužívané armádou pro vyšší výkon bojových jednotek.

Doba působení

Účinek nastupuje u intravenózní – nitrožilní aplikace ihned, u sniffingu (šňupání) za 5–10 minut, při užití per os (spolknutím) do 1 hodiny. Hlavní příznaky intoxikace zmizí za 8 – 24 hodin. Z těla se vylučuje močí z velké části nezměněn po řadu dní (v moči se objevuje již za 20 min. po aplikaci). Biologický poločas (doba, za kterou tělo vyloučí polovinu látky) je 12 – 34 hodin. Jeho detekce laboratorními metodami v moči je možná někdy i po 14 dnech.

Aplikace

Intravenózně (nitrožilně), perorálně (spolknutím), šňupáním.

Účinky

Pervitin je psychomotorické stimulant – zřetelně ovlivňuje motoriku, ale i psychické funkce. Užití vede k euforii, snižuje únavu, navozuje stereotypní chování a působí nechutenství (anorexii). Po odeznění efektu dochází k vyčerpání mediátorů, což je příčinou nepříjemného stavu – „dojezd“. Pervitin uvolňuje v těle zásoby energie a zvyšuje výkonnost celého organismu. Urychluje psychomotorické tempo, způsobuje motorický neklid – typická je tzv.

"vykroucenost". Metamfetamin urychluje tok myšlenek, často na úkor kvality. Zvyšuje pozornost a soustředěnost. Zlepšuje schopnost empatie a odstraňuje zábrany. Po jeho užití nastupuje euforie, pocit sebejistoty a rozhodnost. Intoxikovaný nemá potřebu spánku. Může navodit strach a úzkost. Po odeznění účinku se dostavuje fáze deprese s hlubokými pocity vyčerpání a celkovou skleslostí.

Vzhled

Čistý má formu mikrokrystallického bílého prášku bez zápachu, hořké chuti.

Návyk

Rychle vzniká psychický návyk.

Nebezpečí

Při chronické intoxikaci nebo při užití velmi vysoké dávky se rozvíjí toxická psychóza ve formě paranoidně-halucinatorního syndromu, tzv. "stíha". Snižuje chuť k jídlu, látky s podobným efektem se užívají jako anorektika. Hubnutí může vést až k podvýživě. Psychické příznaky užití: halucinace, strach, neklid, vztahovačnost, deprese, sebevražedné tendence, podezíravost, chorobná žárlivost. Psychotické stavy podobné schizofrenii, stavy zmatenosti. Objevují se poruchy paměti a neschopnost koncentrace.

Závislý je neklidný, pociťuje napětí, úzkost, předrážděnost, poruchy spánku, halucinace, zmatenost, panikaření, nevolnost, zvracení, sucho v ústech a sebevražedné tendence. Při dlouhodobém užívání se dostavuje celková sešlost, třes, bolesti u srdce a bolesti kloubů, zvýšení šlachových a okosticových reflexů a objevují se široké nereagující zorničky.

MDMA – Extáze

Obecně

Byla jako účinná látka syntetizována, resp. patentována v roce 1912 jako lék na hubnutí. Moderní historie je spojena se jménem Alexandra Shulgina, který látku resyntetizoval v 50. letech. V 70. letech inicioval pokusy o její terapeutické užívání v USA. V polovině 80. let se Ecstasy objevila ve Velké Británii, odkud se její užívání rozšířilo do zbytku Evropy.

Doba působení a aplikace

Běžná dávka se pohybuje mezi 80 – 150mg, po per os (ústí) užití se látka vstřebává sliznicí trávicího traktu a je distribuována krví do celého organismu. Nástup účinku od 0,5 – 1 hodiny, odeznění po 4 – 6 hodinách.

Účinky

Hlavním místem účinku je mozek, konkrétně ovlivnění vylučování neurotransmiterů serotoninových a dopaminových synapsí (spojení nervových buněk). Nástup účinku se obvykle projevuje neklidem a mírnou zmateností, které v další fázi obvykle ustoupí, nastává fáze klidu a pohody, mizí stres, dochází k projasnění nálady. Při užití o samotě je uživatel obvykle schopen zvýšeného intelektuálního výkonu. Při užití v páru nastupují pocity empatie, lásky, zvyšuje se komunikativnost a potřeba dotýkat se druhého. Doprovodným efektem bývá nechutenství, nepříjemné pocení a napětí žvýkacích svalů. Extáze je typická párty droga. Typické je užívání většinou v klubech za doprovodu patřičné hudby. Uživatel extáze většinou intenzivně tančí, někdy až do naprostého vyčerpání – buď nepociťuje vyčerpání vůbec, nebo je varovný pocit vyčerpání přehlušen příjemnými prožitky.

Vzhled

V čisté formě je to bílá krystalická silně hořká látka. Na trhu je obvykle dostupná ve formě tablet či kapslí. Typicky bývá z jedné strany reliéfní obrázek (holubice, delfín atd.), z druhé strany zlomová rýha.

Návyk

Při dlouhodobém užívání je riziko vzniku závislosti a toxické psychózy.

Nebezpečí

Vážné mohou být nežádoucí účinky. Ovlivnění vegetativního nervového systému s sebou nese změny tepelné regulace a absence pocitu žízně. Může dojít k přehřátí organismu – při tanci člověk produkuje značné množství tepla a může dojít k úpalu. Pak k poškození vnitřních orgánů a postižený může i zemřít. Dalším z nežádoucích efektů je poškození nervových buněk.

PSYCHEDELICKÉ DROGY - HALUCINOGENY

LSD

Obecně

je nejrozšířenější, je jeden z nejsilnějších halucinogenů. Tato látka, označena jako LSD-25, byla poprvé syntetizována v roce 1938 Albertem Hofmannem ze švýcarské firmy Sandoz, který ji syntetizoval jako v pořadí dvacátý pátý derivát kyseliny lysergové při svých výzkumech psychoaktivních alkaloidů obsažených v námelu. Její ohromující účinky však objevil až 16. dubna 1943, když se mu omylem dostala na ruce a posléze v nepatrném množství i do úst, což vedlo k prvnímu LSD tripu v historii, který u šokovaného Hofmanna začal při jeho cestě domů na kole, podle čehož se tomuto dni říká The Bicycle Day. Firma ho začala vyrábět pod jménem Delysid a prodávat po celém světě, kde bylo v mnoha zemích až do svého zakázání s úspěchem používáno psychiatrii jako terapeutický prostředek.

Bylo proslaveno hnutím hippies v 60. letech. LSD se v současnosti užívá téměř výhradně formou "tripů", což jsou malé papírky o rozměrech zhruba 5 × 5 milimetrů, napuštěné jeho roztokem.

Dávkování

LSD je nejúčinnější známá droga. Účinkuje ve velmi malých množstvích. Pro plný psychedelický zážitek je nutná tzv. "psychedelická dávka", jejíž výše je individuální a pohybuje se okolo 500 gama. Slovo "trip" má v češtině dva významy, je to papírek napuštěný LSD, ale také označení pro zážitky pod vlivem jakékoliv drogy.

Doba působení

Nejvyšší intenzity dosáhne trip mezi druhou a třetí hodinou po požití. Účinky trvají 6 až 20 hodin (záleží na dávce), po 2 hodinách zůstává v těle 1 až 10% nezměněné látky.

Aplikace

Snědením tripu (papírku). Lze i nitrožilní aplikace, ale nevyužívá se.

Účinky

Zasahuje do oblasti serotoninových i dopaminových receptorů; v podstatě je serotoninový antagonist. Serotoninové receptory mají vliv na řízení

vnímání, spánku, pozornosti a nálady, takže aktivity LSD a jiných halucinogenů je možné vysvětlit jako odstraňování zábran v těchto systémech.

Někdy nastává nemožnost kontrolovat vlastní pohyby a mohou nastat nekontrolovatelně stahy svalů a klepání končetin, ztráta citu v končetinách, zejména na teplotu a vlhkost, a následné falešné obavy z poškození vlastní nervové soustavy. Tyto vedlejší fyzické projevy jsou dočasné, po tripu zmizí. Všechny přímé následky tripu zmizí po vyspání.

Vzhled

Tripy jsou často s nádherným obrázkem, podle kterého se pak daný druh jmenuje (Bart, Sluníčko, Superman, Bubliny) a kterému se říká "blotter art", tento obrázek je většinou natisknutý přes více tripů, a abyste ho viděli celý, musíte mít celý arch – „blotter" (třeba 5 × 5 tripů).

Návyk

LSD-25 je jediná droga, u které bylo prokázáno, že má nulový potenciál fyzického i psychického návyku. Psychická závislost však trvá i týdny (nebo naopak může vzniknout averze vůči droze). Je takto někdy používáno lidmi zneužívajícími více látek jako nástroj útěků, eskapismu. Byly zjištěny indukované chronické psychotické stavy, podobné schizofrenii.

Tolerance

Vyvíjí se velmi rychle, stejně rychle se ztrácí. Rozumná periodicitu užívání je jednou měsíčně.

Nebezpečí

Hlavním nebezpečím je takzvaný "bad trip". Je to intoxikace, která je prožívána jako nepříjemná, děsivá.

Bad trip

při kterém prožíváte hluboké depresivní stavy, doprovázené paranoiou, schizofrenií, hrůzou, panikou, nepříjemnými pocity a strachem z vlastní intoxikace. Mohou se objevit sebepoškozující až sebevražedné nápady. Bad trip není vyvoláván nekvalitní látkou, je způsoben špatnou situací, prostředím, depresí nebo skrytými problémy.

Psilocybin (lysohlávky) Lysohlávka česká, lysohlávka kopinatá, lysina, mushrooms, shrooms, houby, houbičky.

Obecně

Psilocybin a psilocin byly nejprve získány z mexických hub psilocybe a stropharia zásluhou etnobotanika R. G. Wassona a "otce LSD" A. Hofmanna; vyskytují se však i ve středoevropských houbách, jako jsou naše Lysohlávka kopinatá a Lysohlávka česká. Obsah účinných látek odvisí od lokality růstu a klesá skladováním.

Doba působení

Maximum účinků se objevuje asi po dvou hodinách. Vše končí náhle po 6 hodinách.

Aplikace

Lysohlávky se užívají perorálně.

Účinky

Mechanismem účinku je inhibice serotoninu. Vyvolávají euforii, úsměvnou duševní pohodu, zvýšenou usměrnitelnou aktivitu, zdvořilost a uhlazené chování, mikroskopické a jiné barevné vize bez úzkostného doprovodu. Pocity rozbití a prohloubení časových a prostorových souvislostí, deformace tváří a osob. Všechny barvy (i na bílých plochách), nabývají krásných, teplých, pastelových odstínů, jsou vzájemně sladěny. Bez prudkého myšlenkového tempa a agitovanosti LSD, a bez změn osobnosti jako po meskalinu.

Vzhled

Klobouček – většinou má průměr 0.5 – 2 cm, většinou vyšší než širší, má tvar úzkého kužele se špičatým výčnělkem, je světle žlutohnědý, s tmavším okrajem, sušením téměř zbělá. Hladký, za vlhka slizký nebo lepkavý, nikdy se nerozvíjí. Nožka – 5 až 20 cm dlouhá, o průměru 2 – 3 mm, štíhlá, válcovitá, nepravidelně pokroucená, světlejší než klobouček a často zbarvená do modrozelená směrem k základně. Lupeny – olivové, šedohnědé až šedočerné, široké a husté. Spory purpurově červené. Tělo – tenké, pevné.

Návyk

Psychický.

Nebezpečí

Jako každý halucinogen může odkrýt narušení psychiky.

2.1.7 Netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling)

Porucha spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě subjektu na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Lidé trpící touto poruchou mohou riskovat své zaměstnání, velmi se zadlužit a lhát nebo porušovat zákon, aby získali peníze nebo unikli placení dluhů. Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko ovládnout spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí. Toto zaujetí a puzení se často zvyšuje v dobách, kdy je život stresující. Trvale se opakující hráčství, které pokračuje a často i vzrůstá přes nepříznivé sociální důsledky, jako je zchudnutí, narušené rodinné vztahy a rozkol osobního života.

Stadia

FÁZE VÝHER

Občasná hra, častější výhry, vzrušení před hrou a během ní, zvyšování sázek a častější hra, fantazie o velké výhře, velká výhra, neodůvodněný optimismus, osamělé hraní, chvástání se výhrou.

FÁZE PROHRÁVÁNÍ

Myslí hlavně na hraní, v dlouhém období prohrávání nedokáže přestat s hrou, legální půjčování peněz, skrývání hry a lhaní, bezohlednost vůči blízkým, nepřítomnost ve škole a práci, odkládání splátek dluhů, změny osobnosti (podrážděnost, neklid, uzavřenost), velké půjčky legální i nelegální, neschopnost splácet dluhy, zanedbávání zdraví.

FÁZE ZOUFALSTVÍ

Podstatně více času tráví s hrou, více prohrává, obviňuje druhé, výčitky svědomí, panika, trestné činy. Beznaděj, myšlenky na sebevraždu nebo sebevražedné pokusy, alkohol, zhroucení, odvykací obtíže.

2.1.8 Divácké násilí

Charakterizuje násilné nebo nebezpečné chování diváků v souvislosti se sportovními zápasy. Odehrává se na stadionech, v jejich bezprostředním okolí nebo na trasách přesunu fanoušků. Divácké násilí je obvykle plánováno, má

opakovaný či manifestační charakter a je realizováno relativně ohraničenou skupinou osob, jejichž jednotícím prvkem je sounáležitost s určitým klubem či národním týmem. Kromě vlastního násilí zahrnuje rovněž další formy rizikového chování, jako jsou rasistické urážky, používání extremistické symboliky či chování ohrožující bezpečnost dalších diváků, hráčů a rozhodčích (např. házením předmětů na hrací plochu).

2.1.9 Komerční sexuální zneužívání dětí

Stockholmský kongres stanovil základní formy komerčního sexuálního zneužívání dětí na: obchodování s dětmi, dětskou prostituci, dětskou pornografii

Obchodování s dětmi:

Na obchodování s dětmi lze aplikovat definici obchodu s lidmi přijatou Rezolucí Valného shromáždění OSN č. 49/166 z 23. prosince 1994 ...obchodování je nelegální a utajované převážení osob (dětí) přes státní hranice se záměrem jejich přinucení k sexuálně a ekonomicky vykořisťujícím činnostem, které přinášejí zisky zprostředkovatelům, obchodníkům, zločineckým syndikátům.

Dětská prostituce:

zjednání nebo nabízení služeb dítěte k provádění sexuálních aktů za peníze nebo jakoukoli jinou odměnu...

Dětská pornografie:

jakýkoli obrazový nebo textový materiál, který používá děti v sexuálním kontextu, přičemž obrazová pornografie je definována jako zobrazení dítěte při výslovné sexuální činnosti, skutečné nebo simulované nebo vystavování pohlavních orgánů pro sexuální uspokojení uživatele; zahrnuje výrobu, rozšiřování nebo používání takového materiálu zvuková pornografie je definována jako používání jakýchkoli zvukových prostředků užívajících dětský hlas, skutečný či simulovaný za účelem sexuálního uspokojení uživatele, zahrnuje výrobu, rozšiřování nebo používání takového materiálu.

K pojmu komerční sexuální zneužívání dětí se bezprostředně vztahuje kuplířství, obchodování se ženami a ohrožování mravnosti.

2.1.10 Syndrom týraných a zneužívaných dětí (CAN)

(Child Abuse and Neglect) tedy syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte – definovaný Zdravotní komisí Rady Evropy v roce 1992.

Ve znění definice podle Dunovského „...Za týrání, zneužívání a zanedbávání považujeme jakékoli preventabilní vědomé případně i nevědomé jednání rodiče, vychovatele či jiné osoby, jež je vůči dítěti v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte popřípadě způsobuje jeho smrt...”

Fyzické týrání

představuje vlastně všechny nepřiměřené akty násilí na dítěti. Zahrnuje vedle hrubého útoku na dítě, také pravidelně užívané tělesné trestání dítěte užívané jako převažující výchovný prostředek.

Formy:

- o nepřiměřené bití rukou (pohlavky, facky) či různými nástroji (vařečka, řemen)
- o kopání do dítěte, údery pěstí (má často za následek poranění vnitřních orgánů)
- o popáleniny (např. cigaretou), opaření horkou vodou
- o bodné rány (často nůžkami)
- o vytrhávání vlasů, nepřiměřené tahání za ušní boltce způsobující trhliny |
- o odmrštění, odhození dítěte
- o škracení, dušení
- o svazování, připoutání
- o odnímání spánku, potravy

Psychické týrání

je takové chování vůči dítěti, které má negativní dopad na citový vývoj dítěte, vývoj jeho chování, osobnosti a sebehodnocení či negativní dopad na rozvoj interpersonálních vztahů.

Formy:

- o časté nadávky, ponižování, zesměšňování, opovrhování
- o výhrůžky, cílené vyvolávání strachu u dítěte
- o odmítání dítěte, citová deprivace, citové vydírání
- o permanentní srovnávání s úspěšnějším sourozencem

- o nepřiměřené zatěžování dítěte domácími povinnostmi či péčí o sourozence
- o požadavek nereálných výkonů ve škole, v oblasti zájmové (sport, hudba aj.)
- o násilná izolace, nepřiměřené oddělení dítěte od vrstevníků či ostatních osob
- o dlouhodobé a nepřiměřené zátěži vzniklé v souvislosti s rozvodem

Sexuální zneužívání

je každé nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu či chování, které vede především k uspokojování sexuálních potřeb zneuživatele. Dítě je zákonem plně chráněno před sexuálními kontakty v jakékoliv formě až do svých 15 let. Věková hranice není stanovena tam, kde je zneužíváno závislosti jedné osoby na druhé. Sexuální zneužívání zahrnuje všechny formy chování se sexuálním podtextem, tedy i ty, kdy dítě na první pohled nestrádá, ale může některé formy sexuálního zneužívání prožívat jako relativně tělesně příjemné.

Zanedbávání

Znamená takový nedostatek péče, který zapříčiňuje vážnou újmu na vývoji dítěte, a to v oblasti tělesné i duševní.

Systémové týrání

(druhotné ponižování)

Je týrání dítěte tím systémem, který původně vznikl na ochranu dítěte.

Münchhausenův syndrom by proxy

Vymyšlení či zveličování příznaků somatického či duševního onemocnění nebo postižení a v důsledku toho opakování vyšetření či léčení v míře, která neodpovídá objektivní skutečnosti.

2.1.11 Sekty a sociálně patologická náboženská hnutí

Psychologický slovník: Sekta, *společenská* skupina spojená s náboženskou či

filosofickou vírou v určitou ideu, často radikálního

charakteru, odlišného od učení či náboženství oficiálního, členové vedou obvykle pospolitý život, jsou spojeni vědomím určité výlučnosti.

České právo pojem sekta nezná, používá jen termín církev a náboženské společnosti. Církev a náboženské společnosti působí v ČR na základě Ústavy a Listiny základních práv a svobod; registruje je Ministerstvo kultury.

Z právního hlediska je destruktivní taková církev či náboženská společnost, jejíž činy jsou v rozporu s trestním zákonem (předmětem policejního zájmu však není sekta, nýbrž jedinec – její člen, jenž spáchá trestný čin, např. zanedbání školní výchovy dětí; narušování mravní výchovy; pohlavní zneužívání). V obecně zaběhlé terminologii se hovoří o tzv. sektách a pseudonáboženských organizacích. Nejvíce ohroženou a nejčastěji oslovovanou skupinou jsou mladí lidé ve věku 18–25 let. Členství v sektách hledají především lidé, kteří v sobě nosí nějaký problém, trauma, jehož řešení nenacházejí v běžných společenských strukturách. Zájem mladistvých o sekty je často spojen s problematikou hledání vlastní identity, která pubertu a adolescenci ve zvýšené míře doprovází. Jeden z důvodů, proč propadají sektám, je ten, že nabízejí zapojení do skupiny, nadřazené autority, vzájemnou péči členů sekty, pocit významu a naplnění nabízejí jim rodinu, kterou děti postrádaly, přítomnost rodičů, buď fyzickou, nebo emocionální. Dospívající se stávají snadným terčem útoku sekt především z důvodu jejich nedostatečné informovanosti a z dětství přetrvávající naivity, psychické labilitě dospívajících, disharmonickým rodinné prostředí a nevyrovnané vztahy ve škole (ať již vůči spolužákům či učitelům).

Mezi charakteristické rysy sekty patří: Závaznost a nezpochybnitelnost učení zakladatele (vůdce, mesiáše, vedoucích výborů, textu etc.); centralizace šíření informací; jednoduché pravdy; atmosféra nesvobodného myšlení; psychická manipulace; fundamentalismus; fanatismus; nesnášenlivost; uzavřenost vůči okolí; odříkání; slučování neslučitelných myšlenek a tezí; sverepost; exaltovanost; ochota obětovat se; obchod se strachem a manažerství; pocit vlastní výlučnosti; pocit viny; utajování informací před veřejností; pokusy o izolaci; neochota k dialogu; nechuť vstupovat do rovnoprávných kontaktů; selekce či utajování informací; náboženský totalitarismus. Hlavní obecné nebezpečí sekt vyplývá z toho, že dělají z lidí nesamostatné tvory (mentální programování), vytvářejí pouto silné závislosti, berou člověku svobodu.

Moonisté

Společenství ducha svatého pro sjednocení světového křesťanství – založeno 1954 v Koreji, zakladatelem je Sun Myung Moon (1920). Vychází z křesťanství a orientálních systémů.

Náboženská a politická organizace. Základním spisem jsou Moonovy Boží zákony. Na veřejnosti ji reprezentují spíše různé organizace zaměřené na spojení křesťanských církví a světových náboženství na základních určitých principech (boj proti komunismu, úsilí o mír, rozvoj rodiny apod.). Vedení Církve sjednocení vybírá přijímaným svobodným mladým lidem manželské partnery s cílem založit dokonalé rodiny, a tím dokonalé lidstvo.

Dianetika a Scientologie – Scientologická církev

Založena 1954 v USA, zakladatelem je L. Ron Hubbard (1911 – 1986), vychází z východních náboženství a Hubbardových výzkumů a objevů.

Nábožensko-filozofická nauka a praxe. Jejím cílem je dovést člověka k úplné svobodě pomocí studia a duchovní konzultace, tedy postupným zdokonalováním sebeuvědomění člověka i schopností uvědomit si Boha. Součástí scientologie je dianetika, věda o duševním zdraví, obsahující metodu zmírňující psychickou zátěž spojenou s vlivy bolestných prožitků v minulosti.

Dianetika (podle řeckých slov dia skrze a nous duch, příp. duše) je obor a zároveň názor, který jeho stoupenci označují jako moderní vědu o duševním zdraví. To ji staví do souvislosti s takovými obory jako je klinická psychologie, psychopatologie a psychiatrie. Zde je nutno říci, že tradiční obory, které se věnují duševnímu zdraví a jeho poruchám a dianetika se navzájem neuznávají.

Haré Kršna

Mezinárodní společnost pro uvědomování si Kršny – založena 1966 v USA, zakladatelem je Bhaktivédánta Svámí Prabhupáda (1896 – 1977), vychází z hinduizmu a višnuizmu. Je to společenství zasvěcené šíření bhaktijógy (jóga lásky a oddanosti k Bohu).

Hlavním rysem tohoto hnutí je hlásání všeobjímající lásky a požadavek mravní čistoty jedince i společnosti. Stoupenci hnutí jsou zásadními pacifisty, abstinenty a

vegetariány, odmítající nemanželský sex a glorifikaci sexu jako takového, jenž by měl být omezen na plození dětí. Nosí safrónové róby, muži chodí ostříhání dohola.

Hnutí Grálu

Hnutí grálu navazuje ve svém poselství na legendu o svatém grálu, tj. údajném kalichu z něj Ježíš pil při své poslední večeři s učedníky a do nějž byla také později zachycena jeho krev při ukřižování. Tento grál však chápe duchovně jako symbol pravdy, lásky a skutečného bytí.

Hnutí grálu založil německý spisovatel Oskar Ernst Bernhardt (1875–1941). V roce 1919 se u něj probudila silná touha pomáhat lidem. V roce 1923 rozpoznal své poslání jako ztělesnění vůle Boží a ztělesnění Ducha svatého. Roku 1926 zveřejnil svůj základní spis *Ve světle pravdy – poselství grálu od Abd-Ru-Shina* (Bernhardt přijal jméno Abd-ru-rhin, tj. Syn světla, neboť se považoval za znovuvtěleného arabského knížete tohoto jména, který kdysi ovlivnil Mojžíše, aby vyvedl Izraelce z Egypta). V roce 1927 založil Hnutí Grálu, které má ústředí v Rakousku. V roce 1929 se prohlásil Mesiášem, který bude soudit lidstvo. V roce 1938 byl zatčen gestapem a do smrti žil pod jeho dohledem. V současné době stojí v čele hnutí Herbert Vollmann, manžel nejmladší Bernhardtovy dcery Elisabeth.

H. G. učí, že kolem našeho vesmíru jsou ještě další sféry – bytostná, duchovní, praduchovní a božská. Na hranicích praduchovní a božské oblasti stojí duch grálu, který má kontrolovat vše co přichází z božské oblasti do oblastí ostatních. V těchto sférách žijí duchovní bytosti, které se vtělují na naši zemi a po smrti ("po přechodu z říše hrubohmotné do jemnohmotné") stoupají do vyšších sfér a to tím rychleji, čím lépe žili na zemi. Abd-ru-shin žil údajně po své smrti na hradě Grálu a na Ježíšovu prosbu byl prý znovu vyslán na Zemi, aby ještě jednou pomohl lidstvu žijícímu v temnotě tím, že jim bude zvěstovat spásu. Nade vším tímto "děním" stojí bůh jako garant neměnných zákonů. Organizace je přísně hierarchická a celý systém, včetně svátků a obřadů se podobá systému tajných řádů a spolků

Mormoni

Mormoni, plným názvem Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů

Jedna z nejrozvinutějších církví na světě. Jsou nejrychleji rostoucím náboženstvím. Především mladí američtí muži odcházejí do ciziny - na 2 roky (dívky na 1,5 roku). Zde šíří své učení formou pochůzek dům od domu, nabízejí svou literaturu v parcích či na náměstích. Nabízejí také bezplatné kurzy angličtiny. Zvou lidi ke studiu základních lekcí své nauky a posléze i k účasti na bohoslužbách. Mormoni jsou vždy viditelně označeni - nosí vizitku se jménem, funkcí a názvem své církve - Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů. Jsou vždy pěkně upraveni - většinou v bílé košili a černých či hodně tmavých kalhotách. Procházejí rychlokurzy, kde se učí jazyku země, kam pojedou misii vykonávat, hovoří tedy více či méně jazykem země, kde působí.

Osho

Skupina orientována na svého zakladatele a gurua Bhagwana Rádžníše, kterému připisují božské vlastnosti. Jeho učení je směsicí džinismu, tantrického hinduismu a buddhismu, která je navíc přizpůsobena a zčásti přeformulována pro západní společnost. Hlavním cílem sanjásinství (pojem označující svatého muže, jenž se zřekl tohoto světa a medituje) je život ve stálém stavu meditace (ovšem pouze té Oshovi), v níž je myšlení a rozum odložen. Tohoto stavu je podle jeho systému meditace možno dosáhnout mnohem dříve než v klasickém hinduismu.

Satanismus

Církev Satanova - založena 1966 v USA, zakladatelem je A. S. La Vey (1930 - 1997), vychází z černé magie, čarodějnictví, převrácené židovsko-křesťanské nauky. Mimo oficiální církev existuje mnoho dalších satanistických skupin. Sjednocuje je uctívání Satana, chápaného obvykle jako osobní či neosobní princip zla. Základní knihou moderního satanismu je Satanská bible od A. S. La Veye.

Církev Satanova

Myšlenkově čerpal La Vey ze základních tezí německého filozofa a básníka Friedricha Nietzscheho (1844 – 1900). Podle Nietzscheho je pramenem poznání intuice, postihující základní princip života vůli k moci. Úkolem filozofie je přehodnocení všech hodnot (zejm. křesťanských), které vůli k moci snižovaly, a přijetí nové panské morálky, která ospravedlňuje právo nespoutaného života, učí tvrdosti a připravuje příchod nadčlověka. Preferoval tajemné síly i temné aforistické a mytické vyjadřování. Nietzsche výrazně ovlivnil vývoj filozofie v druhé polovině 19. a zejména ve 20. století.

Svědkové Jehovovi

Sami sebe svědkové prezentují jako zastánce pravého náboženství, věří že jejich náboženství bude existovat navždy. (Strážná věž z 15. dubna 1996, kde je rozebíráno 10 znaků, podle nichž můžeme určit pravé náboženství). Závěr, který z článku plyne je nabíledni: "Jehovův lid si pokládá za čest, že může nést Boží jméno a být Jehovovými svědky. My toto svaté jméno neseme a jsme si vědomi toho, že máme odpovědnost podle toho žít. A jaká nádherná naděje je před námi, Božími svědky! Zde na zemi, v obnoveném ráji budeme moci patřit k poslušné, sjednocené lidské rodině a uctívat Svrchovaného Panovníka. K tomu, abychom takové požehnání dostali, je nutné, abychom se dále jednoznačně zastávali pravého náboženství a hrdě nesli jméno svědkové Jehovovi, protože (Jehovovy) soudy jsou pravé a spravedlivé!" (Zjevení 19:2)

Charakteristickým znakem této organizace se staly dva útlé časopisy: Strážná věž a Probud'te se! Strážná věž se začala vydávat jako osmistránkový časopis v roce 1879 a vycházela jednou za měsíc (od roku 1892 začala vycházet dvakrát měsíčně). Úprava o 32 stranách se používá v mnoha jazycích (nyní vychází ve 128 jazycích). Účel je prezentován v záhlaví každého čísla: vyvyšovat Jehovu Boha jako svrchovaného Pána vesmíru. Strážná věž sleduje světové události, které jsou splňováním biblických proroctví, a utěšuje všechny národy dobrým poselstvím, že Boží Království brzy zničí ty, kdo utlačují druhé, a změní zemi v ráj. Povzbuzuje k víře v Ježíše Krista, Božího Krále, který již panuje a jehož prolitá krev otevírá lidstvu cestu k věčnému životu.

Svědkové Jehovovi jsou známi po celém světě svou neuvěřitelnou misijní aktivitou. Jedná se především o službu "dům od domu", kde po dvojicích distribuují časopisy Strážná věž a Probuďte se! (čtrnáctideníky). První knihou, kterou zpravidla nabídnou ke studiu je kniha Poznání. Ta obsahuje v samostatných kapitolách základní body učení Svědků Jehovových.

Tuto práci dělají upřímně, s přesvědčením, že vám přicházejí nabídnout to nejlepší pro váš život.

2.2 Metodické postupy

Psychologický slovník – *redukace*, převýchova, snaha pomocí speciálně pedagogických metod rozvinout nevyvinuté osobnosti vlastnosti či je pozměnit společensky žádoucím směrem

2.2.1 teoretický úvod

Z výše charakterizovaných sociálně patologických jevů jsou vybrána ta, která se nejčastěji a nejrozšířeněji objevují v diagnostických zprávách dětí umístěných do výchovných zařízení v rámci školského systému speciálních zařízení pro děti a mládež s poruchami chování, případně s výrazně sociopatologickými prvky chování a extrémními poruchami.

V dalších kapitolách budou prezentovány možné postupy jednání a přístupů vychovatele (rodiče) z pohledu nejen speciální pedagogiky pro:

2.2.2 násilí a šikanování

A co rodič?

... když pojme podezření na základě určitých známek v chování dítěte a dítě se mu konečně svěří, že je svými spolužáky, kamarády či jinou osobou šikanováno nebo trápeno násilím a agresí. První věcí, kterou musí rodič udělat, je nepropadnout panice a pokusit se dítě uklidnit. To, že je šikanované, trvá většinou již delší dobu, a není to pro něj nic nového.

Neměli by se proto unáhlit a chtít za každou cenu okamžitě násilníka oznámit škole (zveřejnit ve výchovné skupině či ústavu), nebo dokonce zažalovat instituci. Nejdůležitější je dát šikanovanému dítěti najevo naši podporu a vyjádřit odhodlání celou záležitost řešit způsobem, který by je

neohrozil. Především je třeba brát u dítěte v úvahu zvýšenou opatrnost a obavy z odplaty. Jednáme tedy tak, aby si dítě mohlo být jisté svým bezpečím.

Jak tedy postupovat ...

- o k rozhovoru navodit atmosféru klidu a pohody, vybrat čas a prostředí vyhovující dítěti (můžeme poslouchat sedíce, při společné práci, v přírodě na procházce nebo těsně před spaním na lůžku s dítětem)
- o nechat dítě takzvaně „vypovídat“, nepřerušovat dotazy, výkřiky pohoršení, obviňování, že si to tak dlouho ponechávalo pro sebe, případně ho vinit z nevhodných způsobů chování a tím, že umožnilo trýzniteli jeho chování
- o nereagovat okamžitě *„...nechám je zavřít, nepůjdeš do školy, nikam Tě nepustím apod., co tam dělají, že Tě neochrání“*
- o pokud jsou potřeba k identifikaci agresora podrobné informace, je třeba jejich zjišťování od dítěte přesunout na jiný den, nebo se pokusit diplomatickými cestami tyto informace zjistit jinde (tady nastupuje pomalá a strategická spolupráce s institucí kde se šikana děje)
- o dítě ubezpečit o své rodičovské lásce a důvěře, nezpochybňovat jeho tvrzení a úhel pohledu
- o v případě potřeby je vhodné písemně zaznamenat některá sdělení dítěte pro pozdější potřebu, či případnou konfrontaci, tento záznam by si měli rodiče vypracovat již bez dítěte
- o pokud vzniknou jakékoli obavy o zdraví dítěte je vhodné navštívit pediatra, případně psychologa a nebo speciálního pedagoga, dítě rodiče seznámí s nutností takového jednání a každý další postup s ním projednají a systematickým přesvědčováním se snaží získat jeho souhlas a spolupráci (především, aby agresor nezůstal neodhalen, nemohl trápit jiné a nezískal tak pocit beztrestnosti a souhlasu okolí ke svému chování), neustále trvá podmínka absolutního pocitu bezpečí při postupných krocích k řešení
- o nejdéle v této fázi by měli rodiče seznámit instituci (školu, výchovné zařízení) se svými poznatky a dát najevo, jaké si přejí konečné řešení, zda

ponechají na instituci sankce proti agresorovi, po ověření informací, nebo zda hodlají předat záležitost policii

- o u dítěte, které se stalo obětí šikany je třeba (i za pomoci odborníků psychologů a speciálních pedagogů) zpracovat danou situaci, identifikovat ponižující skutky, podporou sebevědomí, sebejistoty, poskytnutím ochrany nejen fyzické, ale i duševní, najít pro něho přijatelné mechanismy ochrany a obrany
- o základní cíl, a sice ukončení stávajícího stavu, by měl být dosažen v co nejkratším čase a za co nejmenší újmy pro dítě samé, poskytnout mu souběžně možnost vyrovnání se se zlou zkušeností a naučit ho jak se takový způsobům chování bránit sám nebo za pomoci okolí

2.2.3 záškoláctví

Základní klíčové postupy obecně platné jak z krátkodobého, tak i dlouhodobého hlediska:

- o motivovat dítě k návratu do školy, poskytnout mu maximální oporu a pomoc, nečekat pasivně na spontánní vyřešení situace;
- o odstranit příčiny možného záškoláctví ve spolupráci s učiteli a s odborníky;
- o tam, kde je v popředí záškoláctví strach a úzkost, zvyšovat u dítěte jeho odolnost vůči zátěži, ocenit dítě, pokud projeví snahu překážky překonat;
- o učit dítě žádoucím způsobům chování včetně asertivních reakcí;
- o zvažovat výchovné postupy a cíle ve vlastní rodině, zvyšovat citově stabilní atmosféru;
- o zamyslet se nad vlastním chováním, eliminovat v něm takové projevy, které může dítě i nevědomě napodobovat;
- o analyzovat s dítětem jeho nežádoucí chování a nacvičovat s ním správné reakce;
- o všímat si podezřelých signálů na straně dítěte, které mohou záškoláctví předcházet;
- o školní nároky přizpůsobovat možnostem dítěte (např. volit přiměřený typ studia);

- o obrátit se včas na odborníky se žádostí o radu, jak dítěti pomoci, pokud se školy bojí, v případě potřeby hledat specializovanou psychoterapeutickou péči a volit adekvátní terapeutické postupy

2.2.4 užívání návykových látek

Z původního podezření – změna chování a vzhledu dítěte, opakovaných neúspěšných pokusů o rozhovor – nálezem prostředků toxikomana (stříkačky, tabletky, kuřivo apod.) nebo vážným zhoršením zdravotního stavu si rodič potvrdí, že dítě je uživatelem návykových látek a že již překročilo stádia experimentu, víkendového užívání a stává se nebo je závislé.

Zachová klid a najde si správnou chvíli jak pro sebe tak pro dítě k rozhovoru v klidu a nezaujatě. Dítě neobviňuje, ale snaží se získat co nejvíc informací o tom, jakým způsobem, kolikrát a jakou drogu nebo drogy užívá. Informace od něj rozhodně nevymáhá násilím. Jsou chápaví, ale zároveň nekompromisní.

S dítětem se mohou dohodnout, že o společném problému budou mluvit, ale zároveň budou hledat motivaci k dalšímu postupu jak dítě přimět ke spolupráci na léčbě a terapii.

Jak tedy postupovat ...

- o poskytnout první lékařskou pomoc, vyšetření případně detoxikaci,
- o za pomoci odborníků rozhodnout ve spolupráci s dítětem o způsobu léčby nebo terapie, pomoci
- o možnosti jsou drogové poradny, ambulantní terapie, odvykácí léčba stacionární, dlouhodobé odvykácí léčby, dlouhodobá terapie s rehabilitací
- o uvědomit si, že je to „běh na velmi dlouhou trať“
- o je pravděpodobná opakující se recidiva
- o je třeba chránit zbytek rodiny nejen před možným okradením, ale psychickými ataky formou vydírání, aktivního verbálního a agresivního odporu, odmítání pomoci, výčitek apod.
- o trvale spolupracovat s terapeuty a lékaři pro celou rodinu

- o v případě ohrožení závislého dítěte páčáním trestné činnosti se obrátit na soud a nechat léčbu nařídít soudně v uzavřeném zařízení psychiatrické léčebny
- o připravit se, že tělesné odvykání nejde ruku v ruce s psychickým
- o odvykání bolí nejen závislého, ale i jeho okolí
- o pozor na ohrožení AIDS, žloutenkou a jinými nemocemi vyplývajícími, nejen přímo ze závislosti, ale také z oslabení organismu pod vlivem drog
- o závislému dítěti přesto nekompromisně stanovit pravidla soužití, poskytování důvěry v jeho slova a stejně tak sankce za jejich nedodržení
- o v případě neúspěchu akceptovat situaci, chránit svou rodinu i za pomoci policie a terapeutů, pocity viny za selhání dítěte nikomu a ničemu nepomohou

2.2.5 **patologické hráčství (gambling)**

„Když jsem hrál poprvé, tak jsem vyhrál. Začalo se mi to líbit a tak jsem chodil hrát častěji. Ze začátku jen malé částky a pak velké. Někdy to vyšlo, většinou ne. Když už jsem prohrával dost peněz, hrál jsem dál a říkal jsem si, teď už to musí vyjít a stejně nevyšlo.“

Jako u předchozích typů závislosti je nutné vycházet z důvěry mezi rodičem (vychovatelem) a dítětem.

Jak tedy postupovat ...

- o Získat důvěru dítěte
- o poskytnout mu dostatečné a relevantní informace o hazardní hře trpělivou a přijatelnou formou
- o předcházet tomu, aby se dítě nudilo
- o stanovit a prosazovat zdravá pravidla
- o posilovat zdravé sebevědomí dítěte
- o spolupracovat s dalšími dospělými a odborníky

Fáze „uzdravení“ patologického hráče

- o stadium kritičnosti – hráč je schopen získat náhled, dítě si uvědomí své problémy, opouští svět iluzí a vrací se k realitě

- o stadium znovuvytvoření – dítě se stává bývalým hráčem a projevuje snahu po nápravě za své skutky (chce se podílet na splácení vzniklých škod – dluhů, či náhradu doma ukradených a prodaných věcí k získání prostředků na hru, hledá jiné zájmy a urovnává si rodinné a vrstevnické vztahy, je ochotné stanovit si reálné cíle
- o stadium růstu – své hraní považuje definitivně za minulost, hra ho již neláká, začíná si rozumět sám se sebou a s druhými (Karel Nešpor, 1996)

2.3 Rodič

2.3.1 Kvality postojů rodičů k dítěti podle Kannerova:

	Postoj rodičů	Projevy jednání	Co rodiče říkají	Sociální reakce dítěte
+	Zdravá náklonnost	Úměrně laskavé i náročné (povinnost pomoc)	Mluví radostně, láskyplně	Pohodové dítě, radostný postoj k životu
+	Blahovolná shovívavost	Rozmazlují, nezakazují, omlouvají – „nevadí“	Nepatříčný obdiv, shovívavost	Egoismus, agresivita
+	Přehnaná úzkostlivost	Nikam nesmí, nic nemůže dělat sám	„ublížil by si, umazal by se“	Bázlivost, nesamostatnost, závislost na rodičích
+	Přísnost a ctižádost	Srovnávání s jinými – „Musíš být dobrý, lepší“	„ Musíš...“	Neurózy, tiky. Dítě se snaží do určité míry, pak vzdor, odpor ke škole
-	Lhostejnost	Výchova cizími, sourozenci, prarodiči	„ S ním to nemá cenu „	V ústraní, někdy egoismus. Mají svůj svět
-	Nepřátelský postoj	Ponižování, zesměšňování, urážení, nepřiměřené tresty	„ Radši kdybychom ho neměli „	Agresivita, šikana, egoismus
-	Persekuismus	Vyčítání, hledání chyb	„Neber to, stejně to nezvládneš“	Dítě si nevěří, podceňuje se
-/+	Indiferentní negativismus	Laskání X peskování (cukr x bič)	Jdou od negativismu do pozitivu	Agresivita, zlá povaha

2.3.2 Rodičovská výchova

Neexistuje žádná „škola pro rodiče“. Výchova v rodině je jednou z mála záležitostí, která nevyžaduje předběžné vzdělání a nutnost skládat zkoušky. Když se projeví všechny možné chyby, dítě je dospělé. Psychoterapeuti často zkouší, kolik „slavných vět“, ze svého dětství si dospělí pamatují.

„Dokud se o Tebe starám...“

„Co by řekli lidi, kdyby...“

„Za mých dob něco takového...“

A podobně mohou určitě mnozí rodiče opakovat typické věty svých dětí.

„Ty mi nikdy nemůžeš rozumět...“

„Jsem neandrtálec, protože už to všichni okolo mě mohou a mají...“

„S Vámi už nemám o čem mluvit...“

Nejde o přisuzování viny, nýbrž o pokus senzibilizace obou stran, přičemž první krok musí udělat rodiče. Rodina je systém vztahů. Kde pouze celek má smysl a spolužití spočívá na vzájemnosti.

Základní kameny rodinné výchovy při řešení výše uváděných sociopatologií lze charakterizovat takto:

- o Požadavky místo rozmazlování, jen ze zkušenosti, že problém zvládneme sami, vzniká důvěra ve vlastní schopnosti, zdravé sebevědomí a sebejistota, hrdost na vlastní výkon, poskytnout dítěti životní elixír radosti z úspěchu
- o Včas začít s poučením – už od útlého věku při běžných životních situacích (vidíme opilce, nebo jiného člověka pod vlivem drog, hrací automaty, stopy fyzického násilí na obličejích vrstevníků apod.), přiznat vlastní zlovyky (kouření, konzum alkoholu, občasné hráčství), rodič se musí vidět kriticky a nebagatelizovat. Přiznat, že stále musí dávat pozor, aby zlovyky udržel pod kontrolou
- o Aktivita – nikoli pasivní konzumace, nikdy dřív v dějinách neexistovala tak široká paleta možností, jak se pasivním konzumentem vyhýbat konfliktům či rozepřím a uvést se tak do příjemné nálady. Je třeba vnímat a podporovat společné zájmy a budovat je, dítě tak pozná své možnosti a začne je ve spolupráci nejprve s rodiči a potom s vrstevníky

rozšiřovat. Radost, která vypadla ze hry, se postupně přesunuje na potěšení z úspěchu z činnosti, na radost z vyřešení nějakého úkolu.

- o Od hry k práci – zde přistupují další činnosti, které mohou být ochrannými faktory proti pozdějšímu negativnímu vývoji. Koníčky jsou hravou formou práce, postupně rodiče nechají děti přiměřeně věku samostatně rozhodovat, ale tím také nést samostatně rizika a důsledky s tím spojené. Dopadne-li to dobře, zažije dítě potvrzení svých schopností, dopadne-li to špatně, uvědomí si více svá omezení.
- o Podporovat důvěru dítěte ve vlastní schopnosti – ponechat možnost přiměřeně svému věku vyzkoušet a ověřit si vlastní schopnosti, získávat k vlastním schopnostem důvěru, nevměšování rodičů podporuje samostatnost a vlastní iniciativu
- o Láska – bez podmínek, důležité je, aby rodiče zprostředkovali dítěti základní zkušenost, že je milují takové, jaké jsou, i bez bravurních výkonů
- o Jednotný styl výchovy – vybudování nosných vztahů a sociální zacházení s ostatními, pozor na nedůsledný styl výchovy, který je pro dítě znejišťující střídavou lázní bez kontur a hranic, dítě při jednotné výchově ví na čem je, co se od něho očekává, jaké jsou výdobytky a sankce

Ve vývoji od dítěte k dospělému jde o to, vypracovat společně strategie řešení, vždy znovu dodávat odvalu, zejména při nevyhnutelných neúspěších a nezdarech. Zásadou je výchova ke svépomoci. Co dítě dokáže samo, zlepšuje jeho sebehodnocení. Dobře míněná pomoc může naproti tomu zbavovat samostatnosti. Princip spočívá často v tom, nepomáhat přímo, nýbrž motivovat ke svépomoci.

Právě proto je třeba umět využívat atributy milého a lidského rodičovství a vědět jak dítě pochválit, radovat se s ním a zažít pocit spokojenosti, lásky a uspokojení z vlastního rodičovství:

- o „přistihnout“ dítě při něčem, za co je ho možno pochválit a ihned to také udělat

- o vybízet děti, aby si našly, něco třeba maličkost, s čím mohou být spokojené, a pak se za to sami pochválí
- o nechat děti ať si uvědomí své duševní rozpoložení – nač myslí, jakou mají náladu a kolik mají energie

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Projekt

3.1.1 Cíl projektu

Cílem projektového zpracování je vyhotovení tištěného manuálu pro rodiče „Jak nedostat bráchu do polepšovny“. Manuál obsahuje praktické rady výchovného působení na děti ohrožené sociálně patologickými jevy. Především sourozence již umístěných dětí.

Je vypracován pro praktické užívání rodiči a to jak směrem k výchovným praktikám tak směrem k základním informacím o dostupnosti pomáhajících a odborných institucí, které se zabývají dětmi ohroženými sociálně patologickými jevy, poruchami chování apod.

Ve zmenšené podobě poskytuje rodičům rady, návody a informace.

3.1.2 Cílová skupina

Klienti poradenských zařízení – střediska výchovné péče, diagnostické ústavy. Rodičovská veřejnost dětí umístěných ve výchovných ústavech, dětských domovech se školou a dětských domovech.

3.1.3 Východiska

Při výběru cílové skupiny byly rozhodující statistické údaje o počtu dětí umístěných ve výchovných zařízeních v rámci školské soustavy České republiky a doplněné o informace získané z jednotlivých výchovných zařízení a diagnostických ústavů týkající se rodinných anamnéz – především sourozenců a sourozenců již umístěných ve výchovných zařízeních. (viz statistické údaje a grafy. Tabulka 1. až 3. a grafy 1. až 5. v přílohách)

3.1.4 Komentář

Jak je zřejmé ze statistických údajů počet výchovných zařízení a v nich umístěných dětí za léta 2003 až 2005 mírně stoupá. Je také zřejmé, že se měnilo

postupně složení zařízení dle platných právních norem a rejstříku školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Děti v nich umístěné byly početně srovnány podle pohlaví, sourozeneckých vztahů a úplných sirotků.

Zvyšující se počet umisťovaných dětí a především umisťovaných sourozenců ať už souběžně nebo následně byl hlavní ideou zhotovení této práce a jejího konečného produktu – manuálu pro rodiče s odborně-populárně formulovanými radami a základními informacemi pro rodičovskou výchovu.

3.1.5 **Rámec realizace**

Získání finanční dotace je připraveno v rámci vyhlášených preventivních programů realizovaných školami a školskými zařízeními, nestátními neziskovými organizacemi.

Cíl: Podpora projektů zaměřených na problematiku prevence společensky nežádoucích jevů u dětí a mládeže

3.1.6 **Tématické vymezení**

- o specifická primární prevence (projekty realizované na školách a školských zařízeních, zaměřené na práci s rizikovou populací, projekty zaměřené na problematiku prevence
- o drogových závislostí, šikany, násilí komerčního sexuálního zneužívání apod.)
- o pozitivní sociální klima (monitorování klimatu, symptomů a rizik)
- o *kontinuální práce s rodiči a monitorování situace mimo školu, rodičovské skupiny, vliv rodičů na monitoring a prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*
- o změny (rozšíření) skladby preventivních programů (zařazení aktivit pro celé rodiny, zpracování programů tříd – třídní učitel jako sociální manažer vede třídu jako sociální skupinu)
- o rozšíření projektů s aktivním sociálním učením, zpracování koncepce volnočasových aktivit, zařazování preventivních programů v rámci celého spektra sociálně patologických jevů
- o vytvoření projektů na podporu zdravého životního stylu dětí a mládeže.

Projekty by měly přispívat k humanizaci sociálního klimatu a ke změně postojů a chování lidí ve:

- o prospěch zdravého životního stylu.
- o projekty místního partnerství v rámci regionu – komplexní ucelený program kooperujících subjektů
- o vytvoření podmínek pro práci školních metodiků prevence intolerance (xenofobie, rasismus apod.)

3.1.7 Finanční zajištění realizace

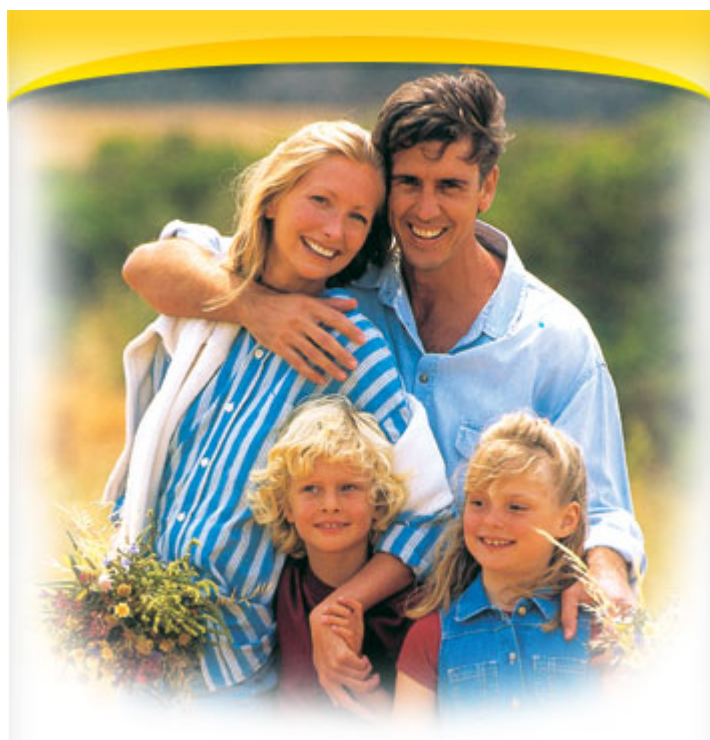
- o Získání finanční podpory v rámci preventivních programů
- o Pomocí fundraisingu doplnění potřebných finančních prostředků k distribuci a prezentaci manuálu
- o Podaná přihláška žádosti o poskytnutí finančních prostředků na preventivní programy (viz příloha č. 1)

3.2 *Manuál*

TECHNICKÁ UNIVERZITA LIBEREC

Fakulta pedagogická

„ Jak nedostat bráchu do polepšovny“

Irena Kubátová

2007

Na slovíčko,

vážení rodičové, vychovatelé a všichni, kteří se staráme, pečujeme a vychováváme naše ratolesti někdy s radostí, jindy s bolestí, ale určitě s láskou.

Být rodičem je pojem, který máme všichni spojený s povinnostmi, zodpovědností, starostmi mnoha bezesných nocí při strachování se o naše potomky. Všichni víme, co znamená být rodičem, ale upřímně již moc nevíme jak být tím správným vychovatelem dítěte v novém tisíciletí. Číst, psát a počítat jsme se naučili ve škole, ostatní nám předávali rodiče, prarodiče, získávali jsme vlastní zkušenosti mezi kamarády.

A to nemluvím o tom, jakým tempem se mění společnost a svět kolem nás.

Změnilo se rozdělení rolí ve stávajících rodinách. Je stále méně jasné, kdo za co nese odpovědnost. Vztahy mezi dětmi a rodiči jsou vystaveny velkým změnám. Rodiče nevědí, jak mají děti vychovávat. Děti nevědí, jak se mají chovat vůči rodičům. Mají mnoho volného prostoru, jsou stále samostatnější, je o ně «zájem» na všech frontách.

Dnešní děti se musí rozhodovat denně stokrát častěji než dřívější generace dětí. «V čem chceš jít dnes do školy? » «Co chceš na oběd, na večeři? » «Na co se budeš dívat v televizi? » «Za kterými kamarády dnes půjdu? » Dnešní společnost dětí přetěžuje možností stále si vybírat z mnoha alternativ. Důsledky přetěžování dětí jsou už také zřejmé. Přibývá konfliktů s rodiči. Nezátížené dětství je něco, co jen stěží přežívá z minulosti. Tajemství neexistují. Čas na snění je minulostí. Děti ztratily úžas. Máme děti, které dostávají odpovědi na otázky, které samy nikdy nepoložily. Zkrátka – už nemáme děti.

Velké množství dětí si vůbec nehraje venku. Děti zůstávají na pustých ostrovech (doma) a my můžeme konstatovat jen ztrátu produktivity a tvořivosti. Nedostatkem pohybu dochází k tomu, že dítě postrádá prožívání vlastního těla, radost z pohybu.

A tak tu máme přeinformované dítě, ví toho mnoho, ale málo věcem rozumí. Jeho vědění se skládá z úlomků. Širší souvislosti nevnímá. Roztěkané dítě, které přepíná z jednoho kanálu na druhý, je projevem nové mediální posedlosti. Učitelé si stále více stěžují na únavu dětí, na jejich notorický neklid, neschopnost se soustředit. Kdo už v osmi letech celé hodiny sedí u počítače, zkouší videohry a sestřeluje kosmické lodi, ten bude samozřejmě mít potíže se soustředěním.

Kdo za to může?

Děti nejsou viníci, ale oběti. Nikdo však za to nebere odpovědnost. Generaci dnešních rodičů nikdo nepomůže. Jako by nikdo nevěděl, jak má vypadat správná výchova.

Děti potřebují vzory

Potřebují milující autoritu, vedení, bezpečí, uznání, vymezené hranice svobody. K tomu jsou nutná stabilní manželství a rodiny, jasné hodnoty a normy. Potřebují mít možnost popovídat si s někým, kdo jim rozumí.

Neexistuje žádná „škola pro rodiče“. Výchova v rodině je jednou z mála záležitostí, která nevyžaduje předběžné vzdělání a nutnost skládat zkoušky. Když se projeví všechny možné chyby, je dítě už dospělé. Schválně, kolik „slavných vět, ze svého dětství si pamatujete?

„Dokud se o Tebe starám...“

„Co by řekli lidé, kdyby...“

„Za mých dob něco takového...“

A podobně určitě mnozí můžete opakovat typické věty svých dětí.

„Ty mi nikdy nemůžeš rozumět...“

„Jsem neandrtálec, protože už to všichni okolo mě mohou a mají...“

„S Vámi už nemám o čem mluvit...“

Nejde o přisuzování viny, nýbrž o pokus senzibilizace obou stran, přičemž první krok musí udělat rodiče. Rodina je systém vztahů. Kde pouze celek má smysl a spolužití spočívá na vzájemnosti.

Tady někde je začátek pozdějších potíží a problémů, které někdy vyvrcholí vstupem státní péče do rodičovských povinností. V následujícím povídání bych Vám chtěla poskytnout několik pomocných informací, které by mohli být základem pro lepší pochopení a pomoc dítěti v krizových situacích, které ho v dětství a dospívání mohou potkat. V mnoha případech si dítě chce získané informace ověřit vlastní zkušeností, pro něho neřešitelné konflikty s rodiči, kamarády, ve škole řeší únikem do zhoubných vod násilí, alkoholu, drog. Je ohrožený vlastní zkušeností.

Pojďme spolu položit základní kameny rodinné výchovy nejen při řešení už závažných výchovných problémů:

- Požadavky místo rozmazlování, jen ze zkušenosti, že problém zvládneme sami, vzniká důvěra ve vlastní schopnosti, zdravé sebevědomí a sebejistota, hrdost na vlastní výkon, poskytnout dítěti životní elixír radosti z úspěchu
- Včas začít s poučením – už od útlého věku při běžných životních situacích (vidíme opilce, nebo jiného člověka pod vlivem drog, hrací automaty, stopy fyzického násilí na obličeji vrstevníků apod.), přiznat vlastní zlovyky (kouření, konzum alkoholu, občasné hráčství), rodič se musí vidět kriticky a nebagatelizovat. Přiznat, že stále musí dávat pozor, aby zlovyky udržel pod kontrolou
- Aktivita – nikoli pasivní konzumace, nikdy dřív v dějinách neexistovala tak široká paleta možností, jak se pasivním konzumentem vyhýbat konfliktům či rozepřím a uvést se tak do příjemné nálady. Je třeba vnímat a podporovat společné zájmy a budovat je, dítě tak pozná své možnosti a začne je ve spolupráci nejprve s rodiči a potom s vrstevníky rozšiřovat. Radost, která vypadla ze hry, se postupně přesunuje na potěšení z úspěchu z činnosti, na radost z vyřešení nějakého úkolu.
- Od hry k práci – zde přistupují další činnosti, které mohou být ochrannými faktory proti pozdějšímu negativnímu vývoji. Koníčky jsou hravou formou práce, postupně rodiče nechají děti přiměřeně věku samostatně rozhodovat, ale tím také nést samostatně rizika a důsledky s tím spojené. Dopadne-li to dobře, zažije dítě potvrzení svých schopností, dopadne-li to špatně, uvědomí si více svá omezení.
- Podporovat důvěru dítěte ve vlastní schopnosti – ponechat možnost přiměřeně svému věku vyzkoušet a ověřit si vlastní schopnosti, získávat k vlastním schopnostem důvěru, nevměšování rodičů podporuje samostatnost a vlastní iniciativu
- Láska – bez podmínek, důležité je, aby rodiče zprostředkovali dítěti základní zkušenost, že je milují takové, jaké jsou, i bez bravurních výkonů

- Jednotný styl výchovy – vybudování nosných vztahů a sociální zacházení s ostatními, pozor na nedůsledný styl výchovy, který je pro dítě znejišťující střídavou lázní bez kontur a hranic, dítě při jednotné výchově ví na čem je, co se od něho očekává, jaké jsou výdobytky a sankce

Ve vývoji od dítěte k dospělému jde o to, vypracovat společně strategie řešení, vždy znovu dodávat odvalu, zejména při nevyhnutelných neúspěších a nezdarech. Zásadou je výchova ke svépomoci. Co dítě dokáže samo, zlepšuje jeho sebehodnocení. Dobře míněná pomoc může naproti tomu zbavovat samostatnosti. Princip spočívá často v tom, nepomáhat přímo, nýbrž motivovat ke svépomoci.

Právě proto je třeba umět využívat atributy milého a lidského rodičovství a vědět jak dítě pochválit, radovat se s ním a zažít pocit spokojenosti, lásky a uspokojení z vlastního rodičovství:

- „přistihnout“ dítě při něčem, za co je ho možno pochválit a ihned to také udělat
- vybízet děti, aby si našly, něco třeba maličkost, s čím mohou být spokojené, a pak se za to sami pochválí
- nechat děti ať si uvědomí své duševní rozpoložení – nač myslí, jakou mají náladu a kolik mají energie

Problém první ŠIKANA

Mami, brácho, tati

Já nevím jak, chce se mi křičet, brečet, něco rozbít. Nebo snad něco rozbít na sobě. V čem jsem špatný? Chodím, jím, snažím se jen trochu fungovat, aby na mě nebylo nic poznat a vy to nevidíte. Chvilí jsem si říkal jak jsem dobrý, nic nepoznali, ale pak mě napadlo co by se stalo, kdybych byl samá modřina, nebo měl něco zlomeného.

Jo vynadat mi, že už mám zase utržený rukáv, že musím zase zaplatit knížky do školy, že sotva přijdu domů už bílím lednici, protože mám hlad, i když mi cálujete obědy, a že jsem furt špinavej. Jo a taky, že moc nemluším, na dotazy odpovídám občasné a jenom hm a jo nebo ne.

Tak už si konečně všimněte, že jsem už úplně hotovej a nevím jak z toho ven. No jo kámoše mám, ale ty se bojí sami o sebe a mě poskytují takový prima rady, jako tak mu dej co chce, nebraň se, ale hlavně nikde nic neříkej nebo to

bude ještě horší. Jo ještě horší, copak to tak ještě může být. Já si myslím, že už je konec. Chci z toho ven, jasný? V noci nespím a vymyšlím různé způsoby jak se pomstít nebo alespoň vyhnout tomu grázlovi co mě tejrá a pěkně mě žere, že na nic nemůžu přijít. Je fakt frajer má prachy, nejmodernější vohoz a je si jistý, že mu všechno projde a ze všeho vybruslí protože on je On s velkým O. Bohužel je taky o hlavu větší než já a dělal závodně fotbal tak má celkem kondičku, i když teď už dává čouda každou přestávku na hajzlíku a nikdo na něj nepřijde, no hrůza.

Tak jo já to teda povím - není den, aby na mě někde nečíhal s „prima nápadem“ jak mě potrápít - musím mu cálovat kapesko jakmile má dojem, že nějaké mám nebo mu dojdou vlastní prašule, když nechci dát tak mě „jenom“ zbije a ví kam praštit a jak aby to bolelo. Ve třídě navádí kámoše, aby se mnou nemluvíli, strká mi v šatně do bot připínáčky a do kapes vypálené sirky, abych smrděl po spáleninách jako že kouřím já. Nemůžu okolo něho projít, aby mě nepošluchoval, štípal, nastavoval nohu, když ho okřiknu odnesu to já, protože jsem slyšet a pak se mi jenom šklebí, poslední mi nalil do tašky colu, jako, že náhodou a pak ji chtěl po mě koupit znova, jako že je to moje vina, že nemá co pít.

Tak co, už to chápete, potřebuju pomoc a nevím jak si o ní říct a co z toho bude. Budete mi věřit, když ve škole se zdá, že nikdo nic nevidí. Haló mami, tati jsem Váš úplně hotovej syn a nevím jak z toho ven.

Janek

A co rodič?

První věcí, kterou musí rodič udělat, je nepropadnout panice a pokusit se dítě uklidnit. To, že je šikanované, trvá většinou již delší dobu, a není to pro něj nic nového.

Neměli bychom se proto unáhlit a chtít za každou cenu okamžitě násilníka oznámit škole (zveřejnit ve výchovné skupině či ústavu), nebo dokonce zažalovat instituci. Nejdůležitější je dát šikanovanému dítěti najevo naši podporu a vyjádřit odhodlání celou záležitost řešit způsobem, který by je neohrozil. Především je třeba brát u dítěte v úvahu zvýšenou opatrnost a obavy z odplaty. Jednáme tedy tak, aby si dítě mohlo být jisté svým bezpečím.

Jak tedy postupovat ...

- k rozhovoru navodit atmosféru klidu a pohody, vybrat čas a prostředí vyhovující dítěti (můžeme poslouchat sedíce, při společné práci, v přírodě na procházce nebo těsně před spaním na lůžku s dítětem)
- nechat dítě takzvaně „vypovídat“, nepřerušovat dotazy, výkřiky pohoršení, obviňování, že si to tak dlouho ponechávalo pro sebe, případně ho vinit z nevhodných způsobů chování a tím, že umožnilo trýzniteli jeho chování
- nereagovat okamžitě – ...*nechám je zavřít, nepůjdeš do školy, nikam Tě nepustím apod., co tam dělají, že Tě neochrání*
- pokud jsou potřeba k identifikaci agresora podrobné informace, je třeba jejich zjišťování od dítěte přesunout na jiný den, nebo se pokusit diplomatickými cestami tyto informace zjistit jinde (tady nastupuje pomalá a strategická spolupráce s institucí kde se šikana děje)
- dítě ubezpečit o své rodičovské lásce a důvěře, nezpochybňovat jeho tvrzení a úhel pohledu
- v případě potřeby je vhodné písemně zaznamenat některá sdělení dítěte pro pozdější potřebu, či případnou konfrontaci, tento záznam by si měli rodiče vypracovat již bez dítěte
- pokud vzniknou jakékoli obavy o zdraví dítěte je vhodné navštívit pediatra, případně psychologa a nebo speciálního pedagoga, dítě rodiče seznámí s nutností takového jednání a každý další postup s ním projednají a systematickým přesvědčováním se snaží získat jeho souhlas a spolupráci (především, aby agresor nezůstal neodhalen, nemohl trápit jiné a nezískal tak pocit beztrestnosti a souhlasu okolí ke svému chování), neustále trvá podmínka absolutního pocitu bezpečí při postupných krocích k řešení
- nejdéle v této fázi by měli rodiče seznámit instituci (školu, výchovné zařízení) se svými poznatky a dát najevo, jaké si přejí konečné řešení, zda ponechají na instituci sankce proti agresorovi, po ověření informací, nebo zda hodlají předat záležitost policii
- u dítěte, které se stalo obětí šikany je třeba (i za pomoci odborníků psychologů a speciálních pedagogů) zpracovat danou situaci, identifikovat ponižující skutky, podporou sebevědomí, sebejistoty,

poskytnutím ochrany nejen fyzické, ale i duševní, najít pro něho přijatelné mechanismy ochrany a obrany

- základní cíl – ukončení stávajícího stavu – by měl být dosažen v co nejkratším čase a za co nejmenší újmy pro dítě samé, poskytnout mu souběžně možnost vyrovnání se se zlou zkušeností a naučit ho jak se takový způsobům chování bránit sám nebo za pomoci okolí

Problém druhý ZÁŠKOLÁCTVÍ

Moji milí rodičové,

Fakt mám pech, protože se mi na světě líbí, rád courám po městě, hraju s kámošem fotbal, dáme řeč a obecně vedeme pohodový život.

Co mě žere je škola. Máme úplně novou učitelku, která mi neustále pije krev a dělá nervy. Pořád se jí něco nelíbí, vlastně proti mně poštvala celou třídu a snaží se ze mě udělat íkváka. Jako, že nemám pomůcky, učebnice, že mám nějaký divný knížky, jako že roztrhaný, nenosím domácí úkoly. No to má pravdu, protože u ní ze zásady neplním domácí úkoly, protože když chce tak ať má teda pravdu.

Jednou jsem ráno krapet zaspal a přijel do školy pozdě, no to byl kravál, když neumím vstávat tak ať teda do školy nechodím vůbec a bla,bla..., že ruším a jak se mnou může někdo kamarádit no a tak. A tak jsem ve středu do školy nešel, nejdřív jsem byl smířenej, že bude nůdo protože jsou všichni ve škole, ale nakonec jsem potkal docela dost kluků a holek, jenomže ty nevstávají tak brzo, prostě proto, že na školu kašlou a jsou volný jako ptáci. Byl to první den, jenže z jednoho byli dva, tři a tak ...

Dneska přišel ze školy dopis, kterej se mi podařilo stopit. Je to pozvánka pro Vás na pohovor do školy. No průšvih.

A tak Vám teda píšu, že abyste věděli. Do školy bych vlastně docela chodil, venku už mě to moc nebere, ale teď nevím jak se vrátit. Co neumím se doučím, ostatní nějak dopíšu. Jenom kdyby ste se nějak dohodli s tou učitelkou.

Ať mě nechá v klidu a já budu taky v klidu a do školy chodit.

Pepino

Malý klíček jak na to...

- motivovat dítě k návratu do školy, poskytnout mu maximální oporu a pomoc, nečekat pasivně na spontánní vyřešení situace;
- odstranit příčiny možného záškoláctví ve spolupráci s učiteli a s odborníky;
- tam, kde je v popředí záškoláctví strach a úzkost, zvyšovat u dítěte jeho odolnost vůči zátěži, ocenit dítě, pokud projeví snahu překážky překonat;
- učit dítě žádoucím způsobům chování včetně asertivních reakcí;
- zvažovat výchovné postupy a cíle ve vlastní rodině, zvyšovat citově stabilní atmosféru;
- zamyslet se nad vlastním chováním, eliminovat v něm takové projevy, které může dítě i nevědomě napodobovat;
- analyzovat s dítětem jeho nežádoucí chování a nacvičovat s ním správné reakce;
- všímat si podezřelých signálů na straně dítěte, které mohou záškoláctví předcházet;
- školní nároky přizpůsobovat možnostem dítěte (např. volit přiměřený typ studia);
- obrátit se včas na odborníky se žádostí o radu, jak dítěti pomoci, pokud se školy bojí, v případě potřeby hledat specializovanou psychoterapeutickou péči a volit adekvátní terapeutické postupy

Problém třetí DROGY A JINÉ LÁTKY

Naši,

ani nevím, jak bych začal. Chtěl bych vám toho říct mnoho, ale sám nevím, jestli byste mi rozuměli. Úplně nejlepší rada je drogy nebrat. Sice kdo do toho už spadnul, časem pozná, jaká je droga nebezpečná věc. Jenže to nemluvím o věcech, o který člověk přijde, hodněkrát moc bolejí a nejdou vrátit zpět. To je prostě daň té droze. Začalo to nevinně. Neměl jsem ani tušení, co jsou drogy. Vy jste to se mnou nikdy nijak nerozebírali – popravdě řečeno, ani jsem o to moc nestál. A když se řeklo feťák nebo narkoman, představil jsem si pankáče, který někde v kanále čichá toluen – a to bylo všechno.

Začal jsem s partou chodit na pivo, naučil se kouřit - a pak už bylo zcela jednoduché zapálit si, když mi někdo nabídl "trávu". Od ní už nebylo daleko k něčemu tvrdšímu. Cesta do pekel otevřená. Ten večer byl jako všechny ostatní. V partě sem se cítil v bezpečí. "Celej večer jsem na diskotéce do sebe lil pivo a hulil zeli vo sto šest, až do chvíle, kdy David donesl tripa. Byl jsem vopravdu nezkušeněj, ve svých letech jsem ani nevěděl, co to je. Ani jsem to prostě nepovažoval za drogu. Neměl jsem žádněj strach si to vzít, ale bylo mi před ostatními trapně nevzít. Chvilí jsem seděl a neustále čekal, co se stane. Tak moc jsem chtěl prožít ty bájný pocity, vo kterých před chvílí básnili ostatní. Táhlo mě slovo, halucinace'. Pamatuju si, jak mi David vyprávěl, že když to jednou vzal, viděl dokonce proudit elektrinu v drátech. Akce skončila nad ránem a najednou jsem strašně trpěl. Seděl jsem v autě a měl jsem pocit, že se mi kaž-dej úder bubni, který vycházel z autorádia, zažírám nesnesitelně do celého těla. Bylo mi blbě jako nikdy. Poprvý v životě jsem byl na dojezdech."

Časem kluci koupili čtyři dávky pika, jediný problém byl, že jsme nevěděli, kde bychom to mohli dát do sebe. Báli jsme se lidí a nechtěli jsme být rušený. Nakonec jsme všichni tři vlezli na záchod do jediný kabinky. A bylo mi najednou strašně krásně. Teplo a lehký. S blaženým úsměvem jsem se svezl po dveřích a sedl si na zem.

Drogy působí na každého jinak. Ona na začátku vám dá pěkný věci, hlavně vám dá neznámé a příjemné. Jed' už bych chtěl přestat, ale nejde to moc dobře.

Jestli mě můžete pochopit a podat mi pomocnou ruku. Budu rád. Jakub

A co rodič?

Změna chování a vzhledu dítěte, opakovaných neúspěšných pokusů o rozhovor – nálezem prostředků toxikomana (stříkačky, tabletky, kuřivo apod.) nebo vážným zhoršením zdravotního stavu si rodič potvrdí, že dítě je uživatelem návykových látek a že již překročilo stádia experimentu, víkendového užívání a stává se nebo je závislé.

Zachová klid a najde si správnou chvíli jak pro sebe tak pro dítě k rozhovoru v klidu a nezaújatě. Dítě neobviňuje, ale snaží se získat co nejvíc informací o tom, jakým způsobem, kolikrát a jakou drogu nebo drogy užívá. Informace od něj rozhodně nevymáhá násilím. Jsou chápaví, ale zároveň nekompromisní.

S dítětem se mohou dohodnout, že o společném problému budou mluvit, ale zároveň budou hledat motivaci k dalšímu postupu jak dítě přimět ke spolupráci na léčbě.

Jak tedy postupovat ...

- poskytnout první lékařskou pomoc, vyšetření případně detoxikaci,
- za pomoci odborníků rozhodnout ve spolupráci s dítětem o způsobu léčby nebo terapie, pomoci
- možnosti jsou drogové poradny, ambulantní terapie, odvykací léčba stacionární, dlouhodobé odvykací léčby, dlouhodobá terapie s rehabilitací
- uvědomit si, že je to „běh na velmi dlouhou trať“
- je pravděpodobná opakující se recidiva
- je třeba chránit zbytek rodiny nejen před možným okradením, ale psychickými ataky formou vydírání, aktivního verbálního a agresivního odporu, odmítání pomoci, výčitek apod.
- trvale spolupracovat s terapeuty a lékaři pro celou rodinu
- v případě ohrožení závislého dítěte pácháním trestné činnosti se obrátit na soud a nechat léčbu nařídit soudně v uzavřeném zařízení psychiatrické léčebny
- připravit se, že tělesné odvykání nejde ruku v ruce s psychickým
- odvykání bolí nejen závislého, ale i jeho okolí
- pozor na ohrožení AIDS, žloutenkou a jinými nemocemi vyplývajícími nejen přímo ze závislosti, ale také z oslabení organismu pod vlivem drog
- závislému dítěti přesto nekompromisně stanovit pravidla soužití, poskytování důvěry v jeho slova a stejně tak sankce za jejich nedodržení
- v případě neúspěchu akceptovat situaci, chránit svou rodinu i za pomoci policie a terapeutů, pocity viny za selhání dítěte nikomu a ničemu nepomohou
-

Problém čtvrtý HRÁČSTVÍ

Ahoj rodino,

Jak už ni to konečně došlo, asi kloužu do pořádného maglajzu, protože už se mnou nemluvíte, všechno zamykáte a dokonce nemám žádný kapesko.

No jo jenomže to je ten průšvih. Já ty prachy fakt potřebuju a tak skončila telka v zastavárně a ségry mobil taky, neprozřetelně ho nechala na lednici v kuchyni. Chápejte já hraju proto abych všechno vyhrál zpátky a vrátil Vám to.

Všechno začalo nevině ve škole u počítače a pak doma, hráli jsme cokoli co bylo online a tak jsem si začal říkat, že už jsem machr a můžu zkusit něco ostřejšího. Co takhle za prachy. Sice jsem byl úplně vedle jestli nás do herny pustí, ale prachy byly a kluci tvrdili, že tomu dědkovi je to stejně fuk, hlavně že budou kovovky v kaslíku. A tak jsem poprvé zkusil hrací automat za penízky. Tetelil jsem se radostí, protože to šlo a korunky skákaly nahoru. Za první odpoledne jsem měl 3 tácy, no to je teda forma.

Někdy jsem utíkal hrát mezi návratem ze školy domů, jindy, když mě máma poslala na nákup, to mě potom okradli, nebo jsem šrajtoflí někde ztratil. Já vím, že už Vám ty mí náhody byly divný, ale to byl pořád jenom začátek a já občas něco vyhrál a měl jsem na hru, ale teď už je jinak. Nejdřív jsem dlužil klukům ze školy, no přiznám že občas jsem někomu něco nepozorovaně vytáhl z tašky nebo kapsy v šatně, ale to už taky nejde a tak jsem začal obírat Vás a ségru. A je zle, já prostě musím hrát, protože není možné abych neprolomil hráčskou smůlu. Jo, mám doma počítač a můžu hrát cokoli, ale to není to vzrůšo, co kdybych vyhrál majlant a byl boháč a za vodou. No škola pěkně skrřípe, ale letos končím devítku a tak se to snad zvládne.

Jak teď už víte do jaký kaše sem spadnul a třeba mi pomůžete jak z toho ven.

Honza

Jak tedy postupovat ...

- poskytnout mu dostatečné a pravdivé informace o hazardní hře trpělivou a přijatelnou formou
- předcházet tomu, aby se dítě nudilo
- stanovit a prosazovat zdravá pravidla
- posilovat zdravé sebevědomí dítěte
- spolupracovat s dalšími dospělými a odborníky

Fáze „uzdravení“ patologického hráče

- stadium kritičnosti – hráč je schopen získat náhled, dítě si uvědomí své problémy, opouští svět iluzí a vrací se k realitě
- stadium znovuvytvoření – zde se dítě stává bývalým hráčem a projevuje snahu po nápravě za své skutky (chce se podílet na splácení vzniklých škod – dluhů, či náhradu doma ukradených a prodaných věcí k získání prostředků na hru), hledá jiné zájmy a urovnává si rodinné a vrstevnické vztahy, je ochotné stanovit si reálné cíle
- stadium růstu – své hraní považuje definitivně za minulost, hra ho již neláká, začíná si rozumět sám se sebou a s druhými

Pomocné ruce – NA NIC NEJSME SAMI

Středisko výchovné péče Ústí nad Labem

Středisko výchovné péče Most

Diagnostický ústav pro děti Liberec

Pedagogicko – psychologická poradna v každém bývalém okresním městě

STŘEP, O. S. ČESKÉ CENTRUM PRO SANACI RODINY

Kontaktní centrum Litoměřice

K-centrum Děčín

Proti-drogové informační centrum Litvínov

Dětská psychiatrická ambulance Děčín, Ústí nad Labem, Louny, Litoměřice

Výchovný poradce v každé škole, na některých školách školní psycholog nebo speciální pedagog

Poslední slovo

Řekli jsme si pár slov o jednání s dětmi, které stojí na hraně rozhodování špatně a dobře zvoleného chování a jak dál. Známe různé způsoby našeho jednání a chování vůči svým ratolestem.

Snad jenom slovíčko sankce (neboli trest) nám trochu uniklo. Pedagogové v historii toto nazývali zákonem přirozených následků. Následky však nepocházejí od vychovatelů, učitelů a rodičů, ale od okolí.

Když si například malé děti hráli dál s hračkami poté, co byly zavolány k obědu, nikdo je od hry neodháněl. Když však potom přišly ke stolu, zjistily, že jídlo vychladlo nebo že nemohou dostat přidáno. Pokud bylo nějaké dítě neopatrné nebo destruktivní a něco zničilo, muselo se po určitou dobu bez toho, co zničilo obejít.

Je mnoho situací, zvláště když jde o fyzické bezpečí, kdy dítě musí být před přirozenými následky svých činů chráněno.

Obecně však je nutno zákon přirozených následků velmi ocenit, neboť zachovává jasnou souvislost mezi chováním dítěte a nežádoucími důsledky, které z něj někdy vyplývají.

Zákon přirozených následků v podstatě říká, že dopustí-li se dítě poklesku, poučí se rychleji, bude-li moci – namísto potrestání uložením nějakého libovolně zvoleného trestu – opravdu zakusit následky nesprávného chování na sobě. Pak pochopí pravé důvody, proč je toto počínání pokládáno za nesprávné. Touto metodou získávají poznání a cit pro odpovědnost během celého dětství a dospívání.

Je třeba citlivě volit dobu trvání přirozených následků, aby se dlouhou časovou prodlevou nestala situace běžnou nebo nevyvolala pocit pomsty od dospělého. Tedy jasným určením termínu do kdy je třeba zjednat nápravu.

Přeji Vám všem, milí vychovavající čtenáři mnoho zdaru na společném hřišti zvaném výchova dítěte k dospělosti. Mnoho společných radostí a smíchu, protože společně prožitá radost a pocit úspěchu stmeluje vzájemné vztahy a upevňuje stavební kostky šťastné rodiny.

Někdy na shledanou autorka

4 ZÁVĚR

Ve zpracování bakalářské práce byla především zohledněna praktická potřeba rodičů dětí umístěných ve výchovných zařízeních. Jak již bylo řečeno, existuje fungující síť poradenských a pomocných zařízení pro děti a rodinu v krizi. Ať už budeme mluvit o krizi rodiny jako takové, o výchovných a vzdělávacích problémech dětí nebo o sociálně-ekonomické krizi. Praktická zkušenost z práce ve výchovném zařízení poskytuje náhled na potřebu vzniku

takového manuálu. Především pro rodiče, se kterými jsme v neustálém kontaktu.

Jistě je mnoho populárně-naučné literatury, která ve velmi širokém a obsáhlém formátu zpracovává tuto problematiku, ale tato literatura je také poměrně finančně nákladná. Základní problém je přesvědčit klienta-rodiče, nejen aby si tuto literaturu obstaral, ale také přečetl.

Poskytnutím tohoto manuálu zdarma a cíleně na jednotlivé rodiny se slovním doprovodem a zpětnou vazbou o reakcích dítěte, pokud rodič využije ve svém působení některý z uváděných návodů a postupů, je považováno za nesmírně důležité a funkční.

Zpracování manuálu je prvním krokem k minimálnímu praktickému poučení rodiče. Dalším úkolem je následující pokračování zaměřené na ostatní sociálně-patologické jevy a postupně na specifické poruchy učení a chování.

Dostupnost, konzultace a zpětná vazba na poskytovanou informaci či radu, navazující informace. Flexibilita způsobu podávaných informací.

Funkčnost a praktický účinek bude nadále sledován v praxi ve výchovném ústavu, dětském domově se školou a středisku výchovné péče.

5 DOPORUČENÍ

K realizaci výše nastíněných cílů je vhodné vypracovat konzultační záznamový arch, na kterém budou podchyceny bezprostřední vyjádření rodičů, kteří s manuálem pracovali. Jejich dojmy, zkušenosti, požadavky a přání. Případně jakou problematikou se přednostně dále zabývat. Jaké informace jim schází. Jestli bylo písemné vyjádření v manuálu srozumitelné a pro jejich potřeby dostačující. Tyto informace budou získávány především rozhovory s rodiči.

Z těchto sebraných informací poté vytvořit srovnání a výsledný seznam priorit pro rodiče s dětmi ohroženými sociálně patologickými jevy. Z tohoto seznamu pak vycházet při zpracování následujícího pokračování.

6 SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

1. FONTANA, D. *Psychologie ve školské praxi*. 2. vydání. Praha: 2003. ISBN 80-7178-626-8
2. GÖHLERT, Ar. -Christoph, KÜHN, Frank. *Od návyku k závislosti*. 1. vydání. Praha: 2001. ISBN 80-7202-950-9
3. HARTL, P. HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. 1. vydání. Praha: 2000. ISBN 80-7178-303X
4. http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana
5. <http://slovník-cizích-slov.abz.cz/>

6. <http://www.msmt.cz/>
7. http://www.vlada.cz/assets/cs/rvk/rkpp/publikace/Seznam_zarizeni_poskytujicich_protidrogova_sluzby.pdf Vydal Úřad vlády ČR, 2003. ISBN 80-86734-09-9.
8. <http://www.uiv.cz/>
9. KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách*. 1. vydání. Praha: 1997. ISBN 80-7178-342-1
10. NEŠPOR, Karel, PERNICOVÁ, Hana, CSÉMY, Ladislav. *Jak zůstat fit a předejít závislosti*. 1. vydání. Praha: 1999. ISBN 80-7178-299-8
11. NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*. 1. vydání. Praha: 2000. ISBN 80-7178-432X
12. NEŠPOR, Karel, MÜLLEROVÁ, Marie. *Jak přestat brát (drogy)*. 2. vydání. Praha: 1999. Neprodejné vydání
13. NEŠPOR, Karel. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. vydání. Praha: 1999. Neprodejné vydání
14. PAVELKA, Vladimír. *Závislosti a my*. Praha: 2004 září, s. 5. ISSN 1213-8584
15. PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly z etopedie* 1. díl. 1. vydání. Liberec: 2003. ISBN 80-7083-750-0
16. PÖTHE, Peter. *Dítě v ohrožení*. 2. vydání. Praha: 1999. ISBN 80-86103-21-8
17. SPOUSTA, Vladimír. *Gamblerství jako forma závislosti*. 1. vydání. Praha: 1999. Neprodejné vydání.
18. Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 – 2008
19. TRAIN, Alan. *Nejčastější poruchy chování dětí*. 1. vydání. Praha: 2001. ISBN 80-7178-503-2
20. VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémových dětí mládeže*. 1. vydání. Liberec: 2000. ISBN 80-7083-378-5

7 SEZNAM PŘÍLOH

1. Příloha č. 1 – formulář žádosti o příspěvek
2. Tabulka č. 1
3. Graf č. 1
4. Graf č. 2
5. Graf č. 3
6. Tabulka č. 2 + graf č. 4
7. Tabulka č. 3 + graf č. 5

8 PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Ž Á D O S T

O poskytnutí finančních prostředků na preventivní programy realizované školami, školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi (dále jen NNO) pro rok 2007

Název akce, projektu nebo činnosti:

Údaje o žadateli – právnická osoba:

Oficiální

název: _____

IČO: _____ Registrovaný předmět

činnosti: _____

Forma právnické

osoby: _____

Registrace právní

subjektivity: _____

Adresa včetně

PSČ: _____

Telefon: _____ Fax: _____

E-mail: _____ Domovská str.: _____

Jméno oprávněné osoby: _____

Adresa včetně PSČ: _____

Telefon: _____ Fax: _____ Mobil: _____

9 ÚDAJE O ŽADATELI - FYZICKÁ OSOBA:

Jméno a příjmení: _____ Rodné číslo: _____

Adresa včetně PSČ: _____

Telefon: _____ Fax: _____ Mobil: _____

E-mail: _____ Registrovaný předmět činnosti: _____

Bankovní spojení žadatele:
Číslo účtu:
Variabilní symbol: _____ Specifický symbol: _____
Název peněžního ústavu:
Adresa peněžního ústavu:

Činnost žadatele:
Výchovná a vzdělávací činnost

Rozsah akce, projektu nebo činnosti:
Časová realizace projektu (jednorázová, opakující se, celoroční apod.): Termín realizace – zahájení: ukončení: Místo konání: Realizátoři projektu: Působnost (město, region, ČR, zahraniční): Předpokládaný počet osob: Cílová skupina:

Cíle akce, projektu nebo činnosti:

Popis a charakteristika akce, činnosti nebo projektu:
Rozpočet projektu:
9.1 Náklady (podrobně rozepsat):
<i>Plánované příjmy (podrobně rozepsat): cílem projektu není získat příjmy</i>

Vstupné, účastnické poplatky apod.:
Vlastní finanční vklad žadatele:
Příspěvek státních nebo jiných orgánů: _____

Ostatní zdroje příjmů (od koho, v jaké výši): _____

Celkové příjmy: _____

Bilance rozpočtu:

10 PŘEDPOKLÁDANÉ PŘÍJMY:
CELKOVÉ NÁKLADY:
ROZDÍL:

11 VÝŠE POŽADOVANÉ ČÁSTKY: TJ. %

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že všechny údaje jsou pravdivé.
2. Jsem si vědom (a) toho, že žádná část poskytnuté finanční podpory nesmí být použita na jinou než určenou akci, projekt nebo činnost.
3. Zavazuji se, že po skončení akce, projektu nebo činnosti podám Odboru školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Ústeckého kraje úplnou a podrobnou zprávu o realizaci včetně podrobného vyúčtování, a to nejpozději dle uzavřené smlouvy a na formulář, který obdržím.

V

Podpis žadatele nebo osoby zodpovědné za akci, projekt nebo
činnost nebo osoby oprávněné jednat za žadatele

Poznámka:

K žádosti bude doloženo:

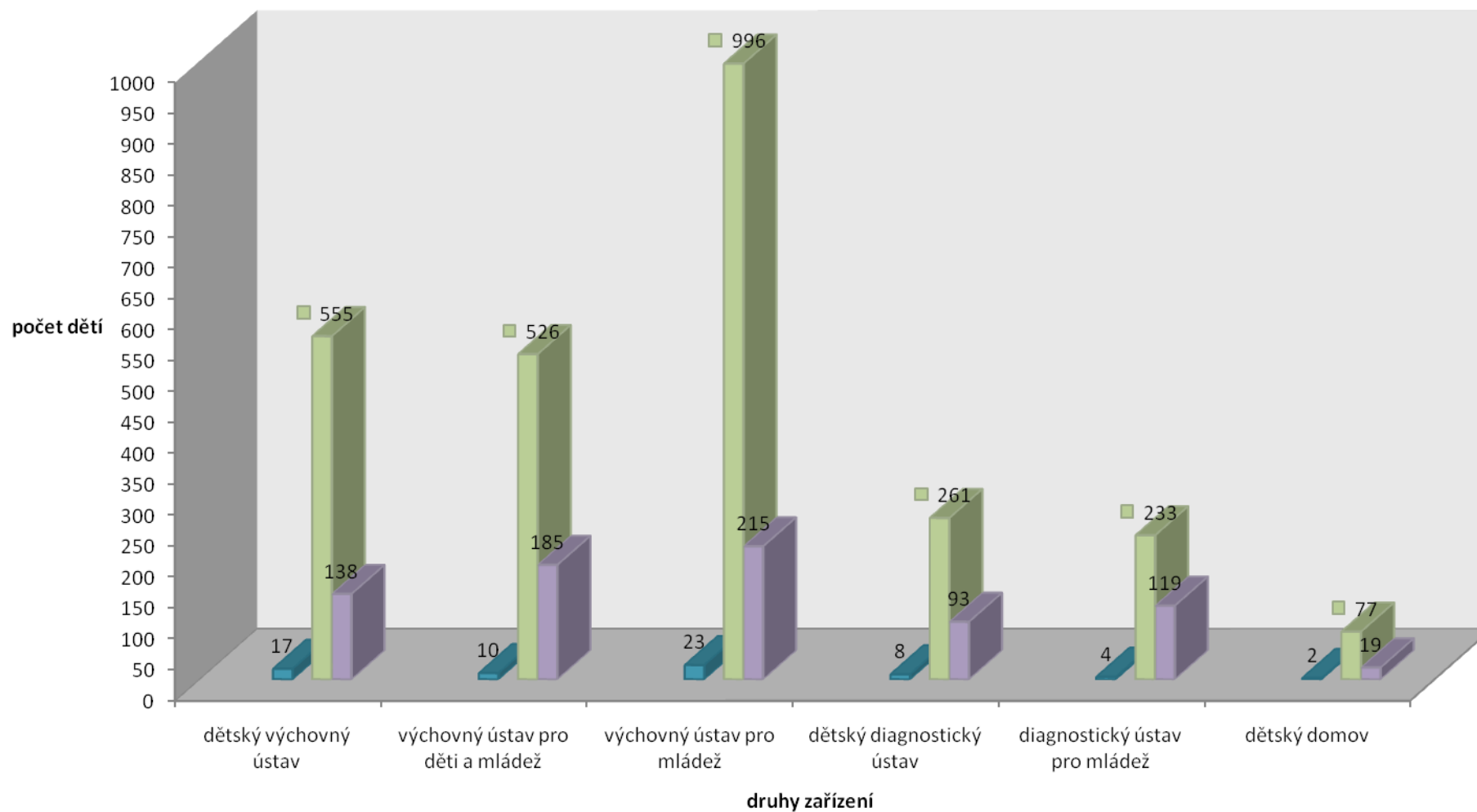
- kopie dokladu o právní subjektivitě (zřizovací listina, výpis z obchodního rejstříku apod.)
- jmenovací dekret statutárního zástupce nebo potvrzení ve funkci
- kopie smlouvy o zřízení bankovního účtu
- čestné prohlášení statutárního zástupce o platnosti předložených dokumentů

Zařízení pro výkon ústavní-ochranné výchovy - počty dětí za školní rok 2003/2004, 2004/2005, 2005/2006
z toho dívky, chlapci, sirotci se sourozenci a z toho umístěnými sourozenci ve výchovném zařízení během dětství a dospívání

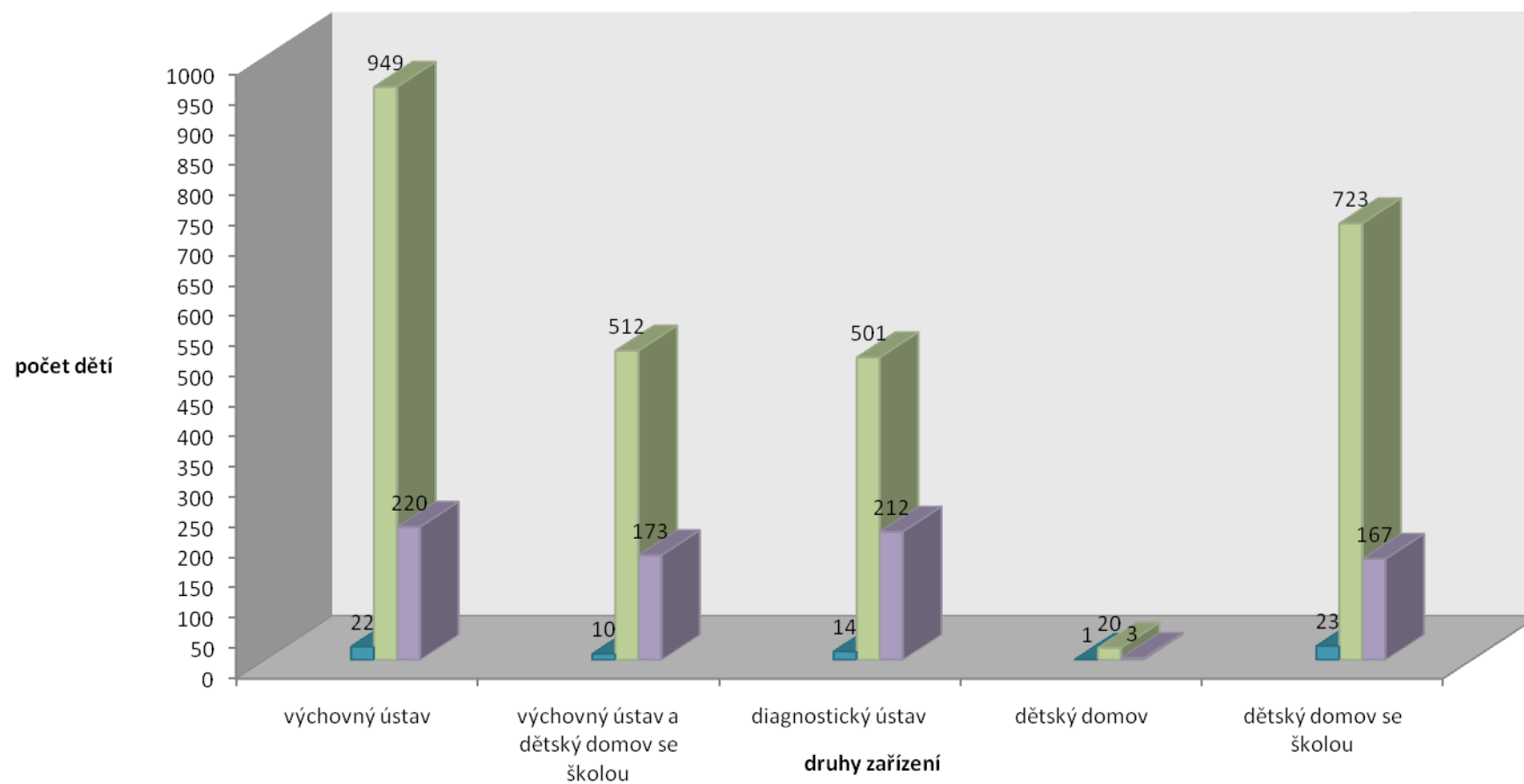
Zdroj: Skol (MSMT) V 14-01

Zařízení		Počet ústavů	Počet dětí											
			celkem	z toho								úplní sirotci	z toho mající sourozenc	z toho umístění
				dívky	z toho mající sourozenc	z toho umístění	chlapci	z toho mající sourozenc	z toho umístění					
1	MSMT stav k 31.10. 2003	64	2 648	769	415	195	1 866	1 419	511	13	7	7		
2	dětský výchovný ústav	17	555	138	61	29	414	315	113	3	1	1		
3	výchovný ústav pro děti a mládež	10	526	185	104	49	338	257	93	3	2	2		
4	výchovný ústav pro mládež	23	996	215	120	57	775	589	212	6	4	4		
5	dětský diagnostický ústav	8	261	93	52	24	167	127	46	1	–	–		
6	diagnostický ústav pro mládež	4	233	119	67	31	114	87	31	–	–	–		
7	dětský domov	2	77	19	11	5	58	44	16	–	–	–		
8	v tom internátního typu	2	77	19	11	5	58	44	16	–	–	–		
1	MSMT stav k 31.10. 2004	70	2 705	775	435	250	1 910	1 449	524	20	17	17		
2	výchovný ústav	22	949	220	123	103	721	548	197	8	6	6		
3	výchovný ústav a dětský domov se školou	10	512	173	97	46	336	255	92	3	3	3		
4	diagnostický ústav	14	501	212	119	56	284	216	78	5	4	4		
5	dětský domov	1	20	3	2	1	17	10	6	–	–	–		
6	dětský domov se školou	23	723	167	94	44	552	420	151	4	4	4		
1	MSMT stav k 31.10. 2005	75	2 736	805	451	213	1 834	1 392	504	97	88	88		
2	dětský domov	1	21	3	2	2	18	11	8	–	–	–		
3	dětský domov se školou	28	795	187	105	49	593	451	162	15	15	15		
4	výchovný ústav	33	1 383	386	216	102	977	743	267	20	16	16		

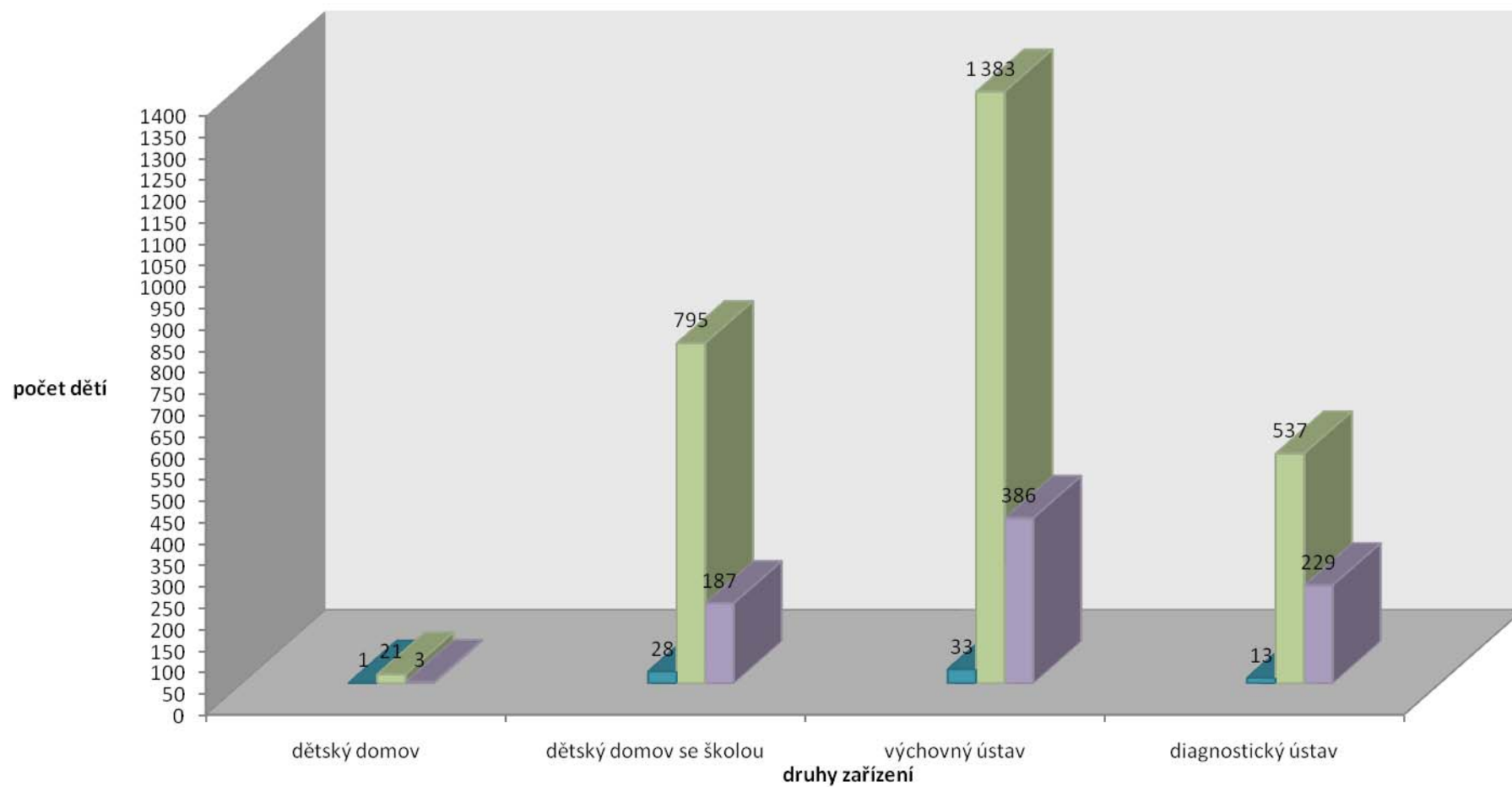
Stav k 31.10.2003

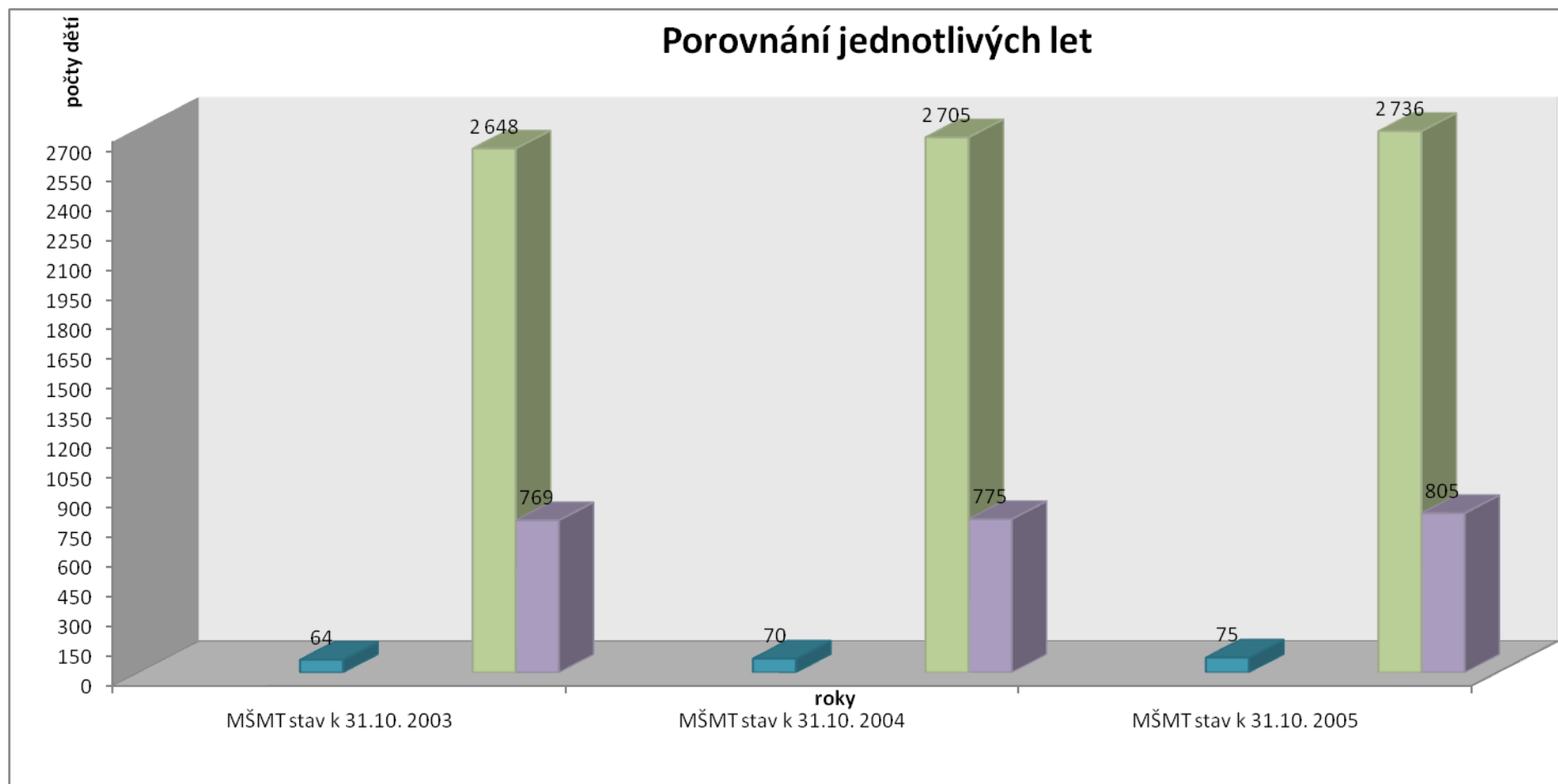
Stav k 31.10.2004

Stav ke 31.10.2005

Zřizovatel	počet	celkem	z toho
	ústavů	děti	dívek
MŠMT stav k 31.10. 2003	64	2 648	769
MŠMT stav k 31.10. 2004	70	2 705	775
MŠMT stav k 31.10. 2005	75	2 736	805

Zřizovatel	počet dětí celkem								
	z toho								
	dívky	z toho	umístění	chlapci	z toho	umístění	úplní sirotci	z toho	umístění
		mající sourozence			mající sourozence			mající sourozence	
MŠMT stav k 31.10. 2003	769	415	195	1 866	1 419	511	13	7	7
MŠMT stav k 31.10. 2004	775	435	250	1 910	1 449	524	20	17	12
MŠMT stav k 31.10. 2005	805	451	213	1 834	1 392	504	97	88	56

Celkové porovnání

